БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 41 (8567) | 1958 оной февралиин 18, вторник | Сэн 20 мүнгэн

МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

Агууехэ Ленинэй захяа заабаринуудые хододоо үнэн сэхээр дүүргэжэ байдаг Коммунистическэ парти өөрынгөө национальна политикые, манай олонациональна социалистическэ гүрэнэй бата бэхи хүсэ шадалай үндэһэ һуури болохо бүхы совет арадуудай адли тэгшэ эрхые, ахадүүгэй хани харилсаанай политикые саашадаашье бэхижүүлжэ байха юм.

(Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй Хандалгаһаа).

Культурын эмхи ...ургаануудай шухала зорилго

...СССР-эй Верховно Соведэй ...һунгалтада бэлэдхэл республи...а доторнай үргэнөөр ябуулаг...дажа байнхай. Гүрэн түрын ...шухала удхашанартай энэ хэм...жээ-ябуулга арад зоной поли...ическэ, үйлэдбэриин эдэбхи ...үүсхэлые улам ехээр бадаруу...аа.

Хото, хүдөөгэй ажалшад ...СССР-эй Верховно Соведэй ...һунгалтын хүндэлэлдэ шэнэ ...лгануудые абаад, промыш...енна хэрэгсэл, хүдөө ажахын ...родуктнуудые орондоо бүри ...ехээр үгэхын түлөө шармайн ...ролдоно.

Оронойнгоо засагай дээдэ ...ургаанда депутадуудые һунга...а бэлэдхэлэй ябуулагдажа ...айгаа мүнөө үедэ соёл-гэгээ...рэлэй эмхи зургаанууд ехэ ...юумэ хэхэ зэргэтэй. Культурын ...олон эмхи зургаанууд — соёл-...гэгээрэлэй байшан, клуб, биб...лиотекэ, улаан булан, культ...базанууд — партийна органи...зациин хүтэлбэрээр агитацион...но-ойлгууламжын хүдэлмэри ...үргэн далайсатайгаар ябуул...жа, арад зоной культурна ...эрилтые хангана. Энэ талаарнь ...Сэлэнгын аймагай Загастайн ...сомондохи хүдөөгэй клубай хү...дэлмэрие (даагшань нүхэр ...Дандаров) хараад үзэе. Клу...байнь дэргэдэ нютагай залуу...шуулһаа бүридэһэн агитбрига...да эмхидхэгдэнхэй. Тэрэнэй 8 ...хүниинь санаар ябажа, һун...галта тухай һонирхолтой лек...ци, элидхэлнүүдые хэһэн, хо...льын гүүртэ болон отарануудта ...ханын газетэ, дайшалхы хуу...даһа гаргалсаһан байна. Тэрэ...шэлэн Кударын аймагай Хам...гадайн хүдөөгэй библиотекэ ...(даагшань нүхэр Тимащук) ...һунгагшадай дунда ехэ хүдэл...мэри ябуулна. Хүдөөгэй интел...лигенциһээ бүридэһэн, саг үр...гэлжэ хүдэлдэг лектори биб...лиотекын дэргэдэ эмхидхэгдээ. ...Тэрэнэй хүдэлмэридэ 10 хүн ...хабаадажа, СССР-эй Верховно ...Соведэй һунгалта тухай, манай ...гүрэнэй дотоодын болон гадаа...дын политика тухай, колхозно ...үйлэдбэридэ түрүү дүй дүршэл ...нэбтэрүүлхэ тухай гэхэ мэтэ ...асуудалнуудаар элидхэл, хөө...рэлдөө хэнэ.

Зүгөөр, культурын зарим эм...хи зургаанууд һунгагшадай ...дунда ойлгууламжын хүдэлмэ...ри үшөөл багаар ябуулна гэ...жэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Энэ ...талаарнь абажа харабал, ...Иволгын аймагай соёл-гэгээрэ...лэй эмхи зургаанууд мүртэй ...юумэ хэнэгүй. Эндэхи олохон ...клуб, тэрэ тоодо Дээдэ-Ивол...гын, Каленовско, Гурульбын ...хүдөөгэй клубууд һунгуулиин ...кампанида һайнаар оролсоо...дүй байһаар. Аймагай соёл ...культурын таһагые даагша нү...хэр Кубышкин клуб, библио...текэнүүдэй хүдэлмэри һайжа...руулха хэмжээ абаһагүй, дутуу ...дундатайнь эбсэшэнхэй һууна.

...Соёл-гэгээрэлэй эмхи зургаа...нуудай хүдэлмэрилэгшэд! ...СССР-эй Верховно Соведтэ ...һунгаха үдэр — мартын 16 дү...тэлжэ байна. Культурын эмхи ...зургаанууд урда жэлнүүдтэ үн...гэрһэн һунгуулиин кампаниин ...дүй дүршэлые хараада абажа, ...һунгагшадай дунда политиче...скэ, ойлгууламжын хүдэлмэри ...бүри һайнаар, бүри үргэнөөр ...ябуулха ушартай. СССР-эй ...Конституцяар батадхагдаһан ...гражданин бүхэнэй эрхэ, һун...гуулиин дүрим, һунгалтын хүн...дэлэлдэ ажалшадай дунда дэл...гэрһэн социалистическэ мүрысөөнэй удхашанар тухай һунгагшадта тодо һонороор хөөрэжэ үгэхэ, харуулан ойлгуулха зүйлнүүдые хэрэглэхэ, һунгалтын үдэр — коммунистнууд, партийна бэшэ хүнүүдэй бата нэгэдэлэй кандидадуудые нэгэн дуугаар һунгахыень уряалха шухала.

КПСС-эй ЦК-гэй һунгуулиин урда тээхи Хандалга, партиин XX съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүд, СССР-эй Верховно Соведэй ойн баярай сессиин материалнууд, коммунистическэ болон хүдэлмэришэнэй партинуудай түлөөлэгшэдэй Московско зүблөөнүүд тухай, капиталистическэ байгуулалтаһаа Совет ороной ниитын, гүрэнэй байгуулалтын булюу байһан тухай, манай социалис ёһоной демократи тухай ажалшадта ойлгосотойгоор хэлэжэ үгэхэ. Промышленна шухала продукци бүтээлгээр ойрын 15 жэлэй туршада һү, мяха, тоһоной хүн бүхэндэ хүртэсын талаар бүри һаядаа Америкые хүсэхэ гэжэ Парти, Правительствынгаа табиһан зорилго тухай арад зондо ойлгуулха ёһотойбди. Энээнтэй хамта, бүхы хүдэлмэрээ ажабайдалтай, колхоз, совхоз, МТС-эй дүүргэхэ зорилготой нягта холбоотойгоор эмхидхэхэ шухала.

Совет арадай асари ехэ амжалтануудые харуулһан кинофильмнүүдые клуб, Культурын байшан, кинотеатрнууд соо түсэбэй ёһоор харуулха хэрэгтэй. «Депутат хүн арад зондоо алба хэдэг», «Ажал хүдэлмэреэрээ Эхэ ороноо суурхуулая» гэхэ мэтэ асуудалнуудаар һунгагшадай вечер эмхидхэбэл һайн. Залуу һунгагшадай дунда хүдэлмэри ябуулха хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулха шухала. Культурын эмхи зургаануудай дэргэдэхи эдэбхитэд — дуушад, хатаршад, зүжэгшэд, хүгжэмшэд һунгалтада зорюулжа һонирхолтой номернуудые бэлдэжэ, һунгалтын үдэрые үйлэдбэриин түрүүшүүлэй ямараар угтажа байһан тухай харуулха зэргэтэй.

Улад зоной ажал хэрэгтэ уран зохёолой угаа ехэ үүргэ дүүргэдэгынь мэдээжэ. Һонин номуудые һунгагшадай дунда тарааха асуудалаар соёл культурын эмхи зургаанууд үүсхэл гаргажа шадаха байна. Библиотекэ бүхэндэ номой витринэ-выставкэ эмхидхэжэ, олон зоной уншахадань таарамжатайгаар түхеэрхэ хэрэгтэй.

Һунгалтын урда тээхи агитационно хүдэлмэридэ радио хэрэглэжэ, клуб болон Культурын ордондо һунгуулиин һонин тухай дамжуулга олоороо шагнаха ябадал эмхидхэхэдэ ехэ туһатай байдаг.

Культурын эмхи зургаан бүхэндэ һунгуулида хабаатай асуудалнуудаар харюу үгэхэ консультациин пункт эмхидхэхэ шухала.

Культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд! Мүнөө танай урда ехэ харюусалгатай, хүндэтэйшье зорилго табигдаад байна. Түрэл оронойнгоо засагай дээдын зургаанай — Верховно Соведэй һунгалтые амжалтатайгаар үнгэргэхэ хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадажа, хубитаяа оруулалсыт!

СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведтэ һунгаха № 24 Эрхүүгэй һунгуулиин округой һунгуулиин Окружной комиссиин тогтоол

...Национальностьнуудай Соведтэ ...һунгаха № 24 Эрхүүгэй һунгуулиин ...округһоо СССР-эй Верховно Сове...дэй депутадта кандидадаар Миха...ил Алексеевич Ясновые дэбжүүлхэ ...тухай һунгуулиин Окружной комис...сида ороһон протоколнуудые, мүн ...тэрэниие дэбжүүлһэн организаци...нуудһаа тус һунгуулиин округто ...кандидат болохо зүбшөөлөө үгэһэн ...тухай мэдүүлгысэнь хаража үзөөд, ...ороһон данса документнүүдһээ һун...гуулиин Окружной комисси нигэжэ ...тодоруулба: «СССР-эй Верховно ...Соведтэ һунгаха һунгалта тухай ...Дүримэй» 57, 58, 59, 60, 61 статья...нуудтай бүрин таараалдуулан, Яс...нов Михаил Алексеевич депутадта ...кандидадаар дэбжүүлэгдээ.

...«СССР-эй Верховно Соведтэ һун...гаха һунгалта тухай Дүримэй» 63 ...статьягай үндэһөөр һунгуулиин Ок...ружной комисси нигэжэ тогтообо:

1. 1906 ондо түрэһэн, мүнөө Моск...ва городто байдаг, КПСС-эй гэ...шүүн, РСФСР-эй Министрнүүдэй ...Соведэй түрүүлэгшын нэгэдэхи ор...логшоор хүдэлдэг нүхэр Михаил ...Алексеевич Ясновые СССР-эй Вер...ховно Соведэй Национальностьнуу...дай Соведтэ һунгаха № 24 Эрхүүгэй ...һунгуулиин округһоо һунгагдахынь ...тулада СССР-эй Верховно Соведэй ...депутадта кандидадаар регистриро...валхэ. «Иркутскалюминьстрой» трестын, Читын машина бүтээдэг заводой, Ленинэй орденто Улан-Удын паровозо-вагонно заводой, Красноярскын комбайнуудай заводой, Түбын Автономно областиин «Сельхозтранс» автобазын, Побежимовэй нэрэмжэтэ Красноярскын судна бүтээлгын заводой, Сибириин лесотехническэ институдай, Канскын модоной заводой, «Хакассуголь» трестын № 16 шахтын, «Якутскстрой» трестын коллективүүдэй ниитэ суглаанууд дээрэ М. А. Яснов дэбжүүлэгдээ юм.

2. СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведтэ һунгаха № 24 Эрхүүгэй һунгуулиин округой голосованиин һунгуулиин бюллетеньдэ депутадта кандидат нүхэр Михаил Алексеевич Ясновые «СССР-эй Верховно Соведтэ һунгаха һунгалта тухай Дүримэй» 65 статьягай үндэһөөр оруулха.

Һунгуулиин Окружной комиссиин түрүүлэгшэ С. МЕРКУРЬЕВ.

Һунгуулиин Окружной комиссиин түрүүлэгшын орлогшо Г. ЯКОВЛЕВА.

Һунгуулиин Окружной комиссиин гэшүүд: БАТУЕВ, ВАСИЛЬЕВ, ЛУКИН, ЛЫГДЕНОВА, МЕДВЕЦКАЯ, СЕМИН, ТОРУГ-ООЛ.

Һунгуулиин Окружной комиссиин секретарь Д. ШИШКИН.

Советско-венгерскэ хани барисаанай общество СССР-тэ байгуулагдаба

Советско-венгерскэ хани барисаанай общество байгуулха тухай дурадхалые СССР-эй олон нютагуудай зон халуунаар дэмжэн һайшааба.

Москвада февралиин 14-нэй үдэшэлэн эмхидхэлэй суглаан болоо. Москва, Ленинград, Минск, Омск болон бусад городуудай түлөөлэгшэд энэ суглаанда хабаадаа.

ВОКС-ын правлениин түрүүлэгшын орлогшо Н. А. Визжилин суглаа нээхэ зуураа, зал соо һууһан Венгриин Арадай Республикын элшэн сайд Янош Болдоцкиие болон Венгриин посольствын хүдэлмэрилэгшэдые халуунаар амаршалаа.

СССР-эй Наукануудай академиин гэшүүн-корреспондент, философиин институдай директор П. Н. Федосеев элидхэл хээ.

Гүрэнэй Московско университедэй профессор Д. Д. Иваненко, Балтийска заводой (Ленинград) түмэршэ дархан В. М. Михайлов, композитор Ю. С. Милютин, Белоруссиин уран зохёолшо Петрусь Бровка, Российска Федерациин Педагогическа наукануудай академиин научна хүдэлмэрилэгшэ Е. И. Волкова, Омскын хүдөө ажахын институдай профессор К. П. Горшенин гэгшэд элидхэлые зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадаа. Тэдэнэр советско-венгерскэ хани барисаанай общество байгуулха тухай үүсхэл гаргагшадай дурадхалые советскэ олониитын зүгһөө дэмжээ.

Удаань СССР-тэ байдаг Венгриин Арадай Республикын элшэн сайд Янош Болдоцки үгэ хэлээ. Совет болон венгер арадуудай хани барисаае шэнэ общество бүри бата бэхи болгохо бэзэ гэжэ найдажа байһанаа тэрэ мэдүүлбэ.

Советско-венгерскэ хани барисаанай общество СССР-тэ байгуулха гэһэн шиидхэбэри суглаанда хабаадагшад нэгэн дуугаар баталан абаа. Обществын правлениин составта 65 хүн һунгагдаа.

Венгеро-советскэ хани барисаанай обществоһоо абтаһан амаршалгын телеграмма суглаан дээрэ уншагдаа. Суглаанда хабаадагшад венгер хани нүхэдтөө харюугай амаршалга Будапешт эльгээгээ.

Шэнэ обществын түрүүшын заседани тэрэ үдэшэндөө болоо. СССР-эй Наукануудай академиин гэшүүн-корреспондент П. Н. Федосеев правлениин түрүүлэгшээр нэгэн дуугаар һунгагдаһан байна.

(ТАСС).

ҮҮСХЭЛ ГАРГАГША—ХОРИИН АЙМАГАЙ „УЛААН ОДОН" КОЛХОЗ 1100 ХОНИ ҮРЭЖҮҮЛБЭ

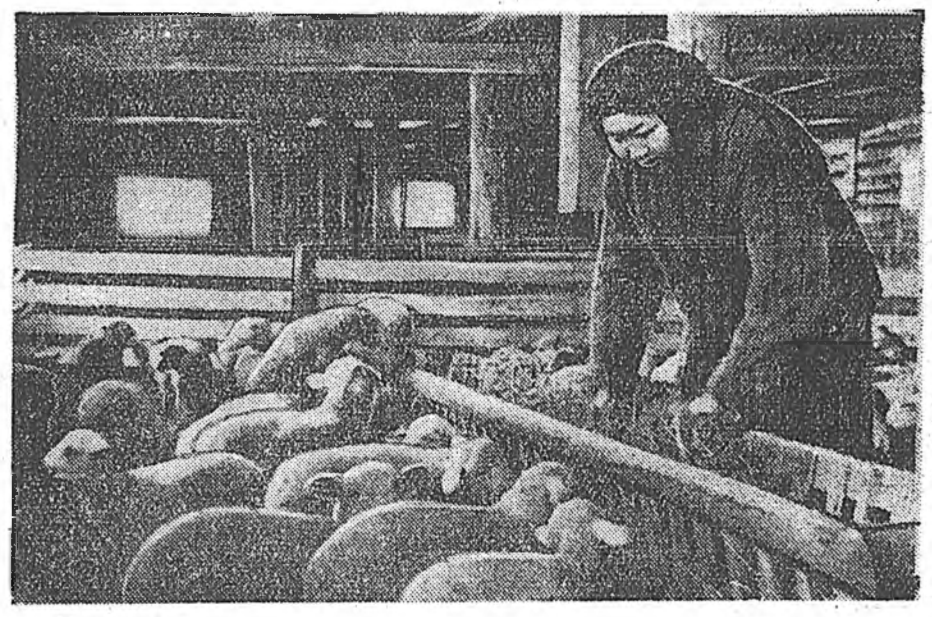

Сэлэнгын аймагай Энгельсын нэрэмжэтэ колхозой нүхэр Чойнзоновой отара нёдондо 100 хониноо 100 хурьга абаһан байгаа. Мүнөө жэлдэ энэ отарынхид 100 эхэ хониноо 147 хурьга абаха гэжэ шиидээ. Мүнөө эндэ 300-гаад хонин хурьгалаад байна, тэдэнээ хэнзэлүүлхын тула 50 хонин ороондо оруулагдаба.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: энэ отарын хонишон Надежда Тогтохоева эртын хурьгадта үбһэ үгэжэ байна.

А. Мантаевай фото.

Үгэдөө хүрэхын түлөө

Ойрын жэлнүүдтэ хонидойнгоо тоо толгой түргэнөөр олошоруулха зорилгоор Бичурын хониной совхозойхид Хориин аймагай улаан одонойхидой үүсхэлые һайшаан дэмжээд, мүнөө жэлдэ хонидоо олоор хэнзэлүүлжэ, зуун эхэ хонин бүриһөө 150-һаа үсөөн бэшэ хурьга түлжүүлхээр шиидээ.

Эндэхи хонишод абаһан уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэхын тулада хонидойнгоо харууһалга, эдеэлүүлгэ һайнаар эмхидхэжэ, абтаһан түлыень гарза хоролтогүйгөөр тэнжээхын, хурьгалһан хонидые хаһа сагтань отондо оруулхын тула үсэд шангаар ажаллана.

Хонишодой олонхи отарануудта декабриин тэнгэһээ хойшо хонид олоороо хурьгалжа захалаа. Мүнөө эндэ 2700 гаран хурьгад абтаад, бүрин бүтэн түлжүүлэгдэжэ байнхай. Эндэхи хонишод хурьгалһан хонидые, нарай хурьгадые һайнаар харууһалха, эдеэлүүлхэ хэрэгтэ онсо анхарал хандуулна. Хурьгалһан хонидтоо горьтойгоор үбһэ, зелёнко эдюулхэһээ гадна, концентрат, дабһа, минеральна тэжээл үгтэдэг. Хонид үдэртөө 2 дахин уһалагдана. Тиигэжэ хурьгалһан хонид хаһа соогоо отондо оруулагдана. Мүн хурьгадынь эхынгээ һүндэ һайса садажа, түргэн томо болоно, тобиршье байдаг.

Хонидые искусственна аргаар үрэжүүлхэ хүдэлмэри һайнаар эмхидхэгдэнхэй. Техник-үрэжүүлэгшэ нүхэр Гребневой оролдосото ажалай ашаар эндэхи отарануудта 700 гаран хонид отондо оруулагдаа. Тэдэнэй олонхинь искусственна аргаар үрэжүүлэгдээ.

Совхозой түрүү хонишод Ц. Шоймполов, Д. Аюшеева, Д. Гомбожапова, Б. Батуева гэгшэдэй отарануудта хурьгад олоороо абтажа, нэгэшье гарза хоролтогүйгөөр түлжүүлэгдэнэ. Мүн олохон хонид отондо оруулагдаа.

Совхозой дирекци болон партийна эхин организациин зүгһөө хонишодой ажаһуудалай болон культурна эрилтэнүүдые дүүрэн хангаха тушаа горьтой анхарал хандуулагдана. **Х. Очиров.**

„Улаан Одон" колхозһоо манай газетын хүдөө бэшэгшын мэдээсэл

УЯЛГАЯА ДҮҮРГЭНЭ

Манай колхозой хонишод абаһан уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхын түлөө үсэд шангаар оролдожо байна. Энэ жэлэй январиин 1-һээ хойшо 1100 хурьган абтаа.

Хонишод, хурьгашад абаһан хурьгадаа гарзагүйгөөр түлжүүлхые оролдоно. Тиигэбэшье, январь һарын эхеэр дүшөөд хурьган гэдэһэнэй үбшэндэ нэрбэгдэжэ, гарзада ороо. Саг соонь хэмжээ абаһанай ашаар хурьгадай гарзалха ушар тэрэ дороо болюулагдаһан байна.

Хурьгалһан, мүн һубайрһан хонидоо отондо оруулха тушаа колхозой мэргэжэлтэд, хонишод ехэ хүдэлмэри хэнэ. Хонидтоо үбһэ, һолоомо үгэхынгөө хажуугаар, таряа талханай зүйл үдэртөө хонин бүридэ 300 грамм хүртэхөөр эдюулнэ. Һайнаар харууһалагдажа байһан хонид отондо оросотой.

Хонидые зунай эхиндэ хэнзэлүүлхын тула үбэлдөө 1100 хони отондо оруулагдаад байна. Тэдэнэй тоодо һубайрһан, мүн түлгэн хонид бии. Искусственна аргаар үрэжүүлхэ хүдэлмэри Ринчин Балдановай, Цындын Цыренжаповай, Бальжин Чимитдоржиевай отарануудта урагшатайгаар ябуулагдана. Эндэ техник-үрэжүүлэгшэд Бата Доржиев, Дашабал Баиров гэгшэд оролдосотойгоор ажаллажа байнхай.

С. Цынгуев.

300-гаад хурьгад абтаба

Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой хонишод улаан одонойхидой үүсхэлые дэмжэн, 100 эхэ хонин бүриһөө 140 хурьга абажа, гарзагүйгөөр түлжүүлхэ гэжэ шиидэнхэй. Отара дээрэ мүнөө үедэ 300 гаран хурьган абтаад, гарзагүйгөөр түлжүүлэгдэжэ байна. Хурьгашад Д. Ранжурова, Ц. Бадмаева, Е. Ранжурова гэгшэд тус тустаа 100 гаран хурьга абаад, кошарно-базова аргаар түлжүүлнэ.

Хурьгалһан хонид түрүүшын 3—4 үдэрэй туршада бүлеэдхэгдэһэн уһаар уһалагдажа, 2 килограмм үбһэ, мүн тэды шэнээн һолоомо болон силос, 200 грамм таряа талханай зүйл сүүдхэдээ эдинэ. Мүн хурьгалха хонид тусгаарлан харууһалагдана.

Зэдэ. **Б. Чагдуров.**

Ямар юумэндэ найданаб?

Хонин һүрэгые хүгжөөхэ тухай парти, правительствын табиһан зорилгые дүүргэлтэ болгон Ториин аймагай Бургалтайн МТС-эй харьяата колхозууд 1957 оной ноябрь, декабрь һарануудта хурьгалуулагдахаар 4005 хонин отондо оруулагдаа гэһэн бүридхэл хэжэ, дарагар мэдээнүүдые МТС, аймагтаа хүргэһэн байгаа. Мүн февраль һарын эхине оруулалсан, январь һарадэ хурьгалхаар 6967 хонин отондо ороо гэһэн мэдээн МТС-тэ хадагалагдажа байдаг.

Эдэ мэдээнүүд колхозуудай хүтэлбэрилэгшэдэй, зооветеринарна мэргэжэлтэдэй, мүн МТС болон аймагай хүтэлбэрилэгшэдэй һанаа амаруулһан, намар, үбэлэй эдэ һарануудта арба гара мянган хурьган абтаха гэһэн найдабари түрүүлһэн байгаа. Үнэн дээрээ энэ хэрэг ямар үрэ харуулааб гэхэдэ, тад ондоо, саарһан дээрэ табигдаһан тоодо дүтэлхэшьегүй баримта харуулһан байна. Жэшээлхэдэ, «Улаан-Бургалтай» колхоз ноябрь, декабрь һарануудта 1613 хурьга абаха хараатай байһан аад,— 673, «Заветы Ильича» колхоз — 1833-һаа 367-е, Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз миил 89 хурьганһаа 41-ые абаһан байха юм. Тиигэжэ эдэ колхозууд 1957 оной түсэбтэ оролсохо 2476 хурьга дутуу абаһан байна.

Гадна, январиин, мүн февраль һарын түрүүшын үдэрнүүдэй дүн абажа харахада, эдэ колхозуудта баһал 2748 хурьган дутуу абтаһан байна. Энэ дутагдал юун дээрэһээ гарааб гэхэдэ, дурсагдаһан колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд нүхэд Модоров, Григорьев, Клочикин, Яковлев гэгшэдэй, илангаяа эдэ колхозуудай мэргэжэлтэдэй зүгһөө энэ шухала хэрэгые зоргондонь табижа, тэрэнэй хойноһоо хинан шалгалта эмхидхээгүй байһанһаань болоо гэжэ тэмдэглэхэ шухала. Юуб гэхэдэ, зун, намарай үедэ хонидые отондо оруулга шанар муутайгаар, ёһо тэдыгээр үнгэргэгдэһэн байгаа.

Гэхэтэй хамта, хурьгалһан хонидые отондо оруулха хүдэлмэри эдэ колхозуудта тон хангалтагүйгөөр үнгэргэгдэжэ байнхай. Энэ хүдэлмэри хадаа Хориин аймагай «Улаан Одон» колхозойхидой үүсхэлые дэмжэн абаһан уялгануудаа дүүргэхэ ябадалдань ехэхэн туһа болохо байгаа.

Гэбэшье, хурьгалһан 5850 гаран хонидойнь миил мянгаадынь (тэрэ тоодо түлгэ хонид) отондо оруулагдаад байна. Тиихэдэ ноябрь, декабрьда хурьгалһан хонидые үрэжүүлгэ оройдоошье эмхидхэгдээгүй. Тииһээ тиитэр хонид хурьгалһанайнгаа һүүлээр 5—20 хоногой туршада ототой байдагынь мэдээжэ болобошье, колхозуудай зооветеринарна мэргэжэлтэд, үрэжүүлэгшэд, мүн хонишод тэрэ үеынь хэрэглэнгүй үнгэргөөд, хонид отогүй, отондо орожо үгэнэгүй гэһэн шалтаг барина. Энэ хүдэлмэри тэдэнэй өөһэдынь зали багатайгаар ажаллажа, үнэтэ сагые үрэгүйгөөр үнгэргэдэг байһан дээрэһээнь болоо гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй.

Гадна, зарим колхозууд, тусхайлан хэлэхэдэ, «Заветы Ильича» колхоз намарай үедэ хонидтоо хүшэ абхуулжа шадангүй байгаад, үбэлэй эхеэр тэнхээ шадалыень һуларуулһан байна. Тиимэ хонид үбэлэй хүйтэнөөр улам һуларжа, хурьгалхалаараа бүришье муудаһан байна. Турашанхай хонидто ямар отон байхаб? Энэ колхозой 2-дохи комплексно бригада (бригадирынь нүхэр Ванкеев) 1600 хони хурьгалуулаа. Теэд отондо оруулһаниинь оройдоо мянгаад. Мүн тэрэ бригадада хурьгад олоор гарзална. Һүүлэй мэдээгээр, тэндэ 110 гаран хурьган үхөө. Энэ гарза имагтал харууһалгын муу байһан дээрэһээ болобо.

Хони, хурьгадаа хэдэн хоногоор үбһэ тэжээлээр таһалдуулһан баримта бригадада үзэгдэнэ. Жэшээнь нүхэр Галиевай даадаг Капчеранга гэжэ газартахи отарын хони, хурьгад январиин 16—20-ной үдэрнүүдтэ тэжээлээр таһалдаһан, мүн Бутулидахи отарын хони, хурьгад февралиин 3—7-ной үдэрнүүдтэ үбһэ, зелёнкогүй болоод байгаа. Тэрэшэлэн Дахата гэжэ газарта байһан отарын байра үбэлжэлгэдэ саг соогоо бэлдэгдээгүй байжа, нилээд түгшүүрилдэ орогдоо. Эдэ мэтэһээл хурьгад гарзална, хонид хүшэ шадалаа һуларуулна бшуу. Энэ бригадын отарануд дээгүүр талха таряанай зүйл ходо таһалдуулагдажа байдаг. Комплексно бригадын бригадир нүхэр Ванкеев ажалаа эмхидхэжэ шадангүй, хонин ажалаа иимэ байдалда хүргөө.

Хонидые искусственна аргаар үрэжүүлгын пунктнууд газар бүхэндэ адли бэшээр хүдэлмэрилнэ. «Улаан-Бургалтай» колхоздо хоёр пункт нээгдэһэн нэрэтэй аад, тэдэнэйнь нэгэншье мүртэйгөөр хүдэлнэгүй. Мүн «Заветы Ильича» колхоздо 3 пункт нээгдээ гэгдээд, тэдэнэй нэгэнһээ бэшэниинь мүртэй юумэ хэнэгүй. Тиихэдэ Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз тиимэ пункт оройдоо нээгээгүй байһаар. Хонидые үрэжүүлхэ хэрэгтэ туһалха ёһотой байһан Иволгын госплемрассадник колхозуудта нүлөө муутай байжа, тэдэндэ туһаламжа багаар үзүүлнэ. Ехэ нооһо үгэдэг дээдэ классай, элитнэ хусануудай үрэһөөр үрэжүүлэгдэхэ ёһотой байһан хонид муу хусануудта ороно. Тиигэжэ зарим колхозууд племрассаднигтай хэлсээ баталангүй, бага нооһо үгэдэг өөһэдынгөө хусануудта хонидоо табина. Гэхэ зуура, племрассаднигшье хэлсээтэ колхозуудтаа саг соонь үрэ эльгээжэ шадангүй байгаад, хонидые үрэжүүлгын хэрэгые хойшо татана.

Хурьгалһан хонидые отондо оруулга, гараһан хурьгадые гарзагүйгөөр түлжүүлгэ хадаа 1958 ондо 100 хонин бүриһөө 150 толгой хүрэтэр хурьга абаха арга нүхэсэл мүн болоно. Тииһээ тиитэр эндэхи колхозууд ямар юумэндэ найдажа, энэ хүдэлмэриие хангалтагүйгөөр ябуулнаб?

Б. Дамбаев, Н. Цыбенов.

СССР-ЭЙ ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ҺУНГАЛТЫН ҮДЭЛЭЛДЭ

Ажалай вахтада жагсаба

Улан-Удын модоной заводой хүдэлмэришэд СССР-эй Верховно Соведэй һунгалтын үдэрые ажалай амжалтаар угтаха гэжэ шиидэжэ, 1958 оной 1-дэхи кварталай түсэбые мартын 20 хүрэтэр дүүргэхэ, түсэбһөө гадуур 800 мянган түхэригэй продукци, 5000 кубометр тёс, 400 кубометр хайрсагай хабтагай үгэхэ гэһэн уялга мүрысөөндэ оролсоходоо абаһан байгаа.

Энэ уялгаа модоной заводой хүдэлмэришэд, инженернүүд, техникүүд нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэжэ байна.

Завод байгша оной январь һарынгаа даалгабари 109 процент дүүргээд, түсэбһөө гадуур 1500 кубометр тёс хюрөөдөө, 1957 оной январь һарынхида орходоо энэ жэлэй январьта 3600 кубометр хабтагай үлүүлэн гаргагдаһан байна.

Модо хюрөөдэдэг бригадануудай бригадирнууд: Григорий Ермолаев, Иннокентий Щукин, Василий Шкоф, Василий Никифоров; станочнигууд: Антон Луговой, Евдокия Ангаткина, Эрдынсу Очирова болон бусад хүдэлмэришэд халаан бүхэнэйнгөө даабарине 130 процентһээ доошо бэшээр дүүргэдэг юм.

Хайрсагай хабтагай хюрөөдэдэг цехын комсомол-залуушуулай бригада, залуу инженер Юля Кубшинновэй хүтэлбэрилдэг халаанай бригаданууд нэгэдэхи кварталайнгаа түсэбые СССР-эй Верховно Соведэй һунгалта болотор дүүргэхэ уялга абаһан юм.

Эдэнэр донецкэ шахтёр Николай Мамайн үүсхэлые һайшаан дэмжээд, залуу наһанайнгаа эршэ хүсэ хэрэглэн, февралиин 5-да һара хахадай түсэб дүүргэв.

Д. Аюшеев.

Дээшэлүүлэгдэһэн уялга абаа

КПСС-эй ЦК-гэй бүхы һунгалшадта хандаһан Хандалгада харюу болгон манай совхозой 3-дахи фермын малшад шэнэ уялганууды абаба.

1958 ондо үнеэн бүриһөө 2500 литр һү һааха, нёдондонойхиһоо 690 литр ехэ һү һааха гэжэ һаалишад мэдүүлээ.

Түрүү һаалишад Антонида Абушеева, Бато Бадмаева, Нимасу Дашипылова, Дулма Цыремпилова гэгшэд 2500—2600 литр һү үнеэн бүриһөө һааха шиидэнхэй.

Абаһан уялгануудаа һаалишад нэрэтэй солотойгоор дүүргэхэ байна. Нүхэд Дашипылова, Цыремпилова гэгшэд үдэр бүри үнеэн бүриһөө 8—9 литр һү һаана. Манай фермэ январь һара соо үнеэн бүриһөө 173 литр һү һаагаа.

Нүхэр Цыбектаровай даадаг отарынхид 800 хурьга абаад, бүрин бүтэнөөр түлжүүлжэ байна. Сакманщигууд Гуро Батомункуева, Дулма Ванчикова, Ханда Цыремпилова, Бимбасу Доржиева гэгшэд 125—150 хурьга абаад байна. Хонидоо байрадань байлгажа харанабди. Мүнөө 200-гаад гаран эхэ хонин искусственна аргаар үрэжүүлэгдээ.

Энэ жэл үндэр ургаса абахын түлөө хабарай тарилгада һайнаар бэлэдхэнэбди, үрэһэ хүрэнгээ сэбэрлэнэбди.

Иигэжэ манай совхозой хүдэлмэришэд СССР-эй Верховно Соведэй һунгалтада бэлэг болгон ажалайнгаа бүтээсые дээшэлүүлжэ байнхай.

Г. Р. Цыремпилов, Кяхтын хониной совхозой 3-дахи фермые эрхилэгшэ.

Улан-Удын сэмбын фабрикын түрүүшүүлэй нэгэн—пэхэлгын цехын хүдэлмэришэн Валентина Карбышева халаан бүриингөө нормо 120 процент дүүргэнэ.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: нүхэр Карбышева ажаллажа байна.

А. Мантасвай фото.

ЗАКАМЕНАЙ АЙМАГТА

ШЭНЭ АРГЫН АША

XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой хониной отарые даагша Даши Дамбиев аймаг соогоо эгээ түрүүлэн хурьгадые кошарно-базова аргаар түлжүүлжэ эхилһэн юм. Тэрэ гэһэнһээ хойшо 4 жэл болобо. Шэнэ байрада түлжүүлэгдэһэн хурьгад гарза хорлотогүйгөөр ехэ болоно. Мүнөө нүхэр Дамбиевай отарынхид 200 гаран хурьга абаад, нэгэшье толгой хорохогүйн түлөө тэмсэжэ байнхай. Тэрэшэлэн Радна Хандажаповагай отара мүн лэ энэ аргаар хурьгаа тэнжээнэ. Һүүлэй 3—4 жэлэй туршада абтаһан хурьгад кошарно-базова аргаар түлжүүлэгдэдэг болоһоор гарзалхая болёо.

КЛУБТАЙ БОЛОХОНЬ

Аймагай центр — Цакир тосхондо шэнэ клубай проект баталагдаад, барилга эхилбэ. Клуб хоёр дабхар байха юм. Эндэ элдэбын кружогуудай таһагууд, уншалган, харалгын залнууд, библиотекэ байхаар хараалагдана. Клуб 1959 ондо ашаглалгада орохо.

ХҮНДЭТЭЙ ПОЧТАЛЬОН

Цыбик-Ханда Доржиева Мэлэ нютагта бэшэг зөөгшөөр ажаллаадаг. Нүхэр Доржиева ажалдаа ханамжатайгаар хандадаг, ажалшадта үгтэхэ газетэ, журнал, бэшэгүүдые саг дарыдань абаашажа үгэдэг заншалтай. Почтинь таһаг колхозой центрһээ 5 модоной газарта оршодог. Цыбик-Ханда үбэлшье, зуншье үглөөгүүр эртэхэн бодоод, шэнэ һониниие асархаяа, ябагаар хэлхээ холбооной таһагта ошодог юм. Энээнэйнгээ ашаар нүхэр Доржиева нютагай ажалшадай дунда хүндэтэй болонхой.

КОНЦЕРТ ХАРУУЛНА

Аймагай Культурын байшангай уранһайханай самодеятельностиин коллектив арбаад хоногой туршада «Байкал», «Дружба», «Коммунизм», «Коммунизмын зам» колхозуудаар ябажа, концерт харуулаа. Программадань совет, арадай демократиин оронуудай дуунууд, хатар наадан, мүн бүрят арадай үльгэр, шүлэгүүд, шог зүгаа оролсоно. Тэдэнэр мүн колхозой гүүртэ, отаранuудта ошожо лекци, элидхэлнүүдые хэһэн фотомонтажуудые эмхидхэһэн, уряа лозунгнуудые бэшэжэ үлгэһэн байна.

С. Шагдуров, В. Тугутов.

Уншагшадай конференци

Суулгын дунда һургуулида (Мухаршэбэр) литературна кружогойхид А. Гайдарай «Барабанщигай хуби заяан» гэжэ повестёор уншагшадай конференци үнгэргэбэ. Энэ кружогые эдэбхитэй, оролдосотой багша Норжима Цыреторова хүтэлбэрилдэг юм. Кружогойхид конференцээ һонирхолтой һайнаар үнгэргэхын тула тусхай комитет, редколлеги һунгаһан байгаа. Комитедэй, редколлегиин гэшүүд Аркадий Гайдарай портрет зураһан, лозунгнуудые бэшэһэн, тэрэнэй ажабайдал, литературна ажал-ябуулга тухай фотомонтаж эмхидхэһэн байна.

Һурагшад Вера Содномова, Сэсэгма Ерултуева, Владимир Дашиев болон бусад эдэбхитэй һайнаар хабаадаһанайнгаа түлөө уранһайханай номуудаар шагнагдаа.

Б. Цыренов.

ЗАЛУУ ХҮДЭЛМЭРИШЭДЭЙ СУГЛААН

Республикымнай түб хото—Улан-Удэдэ промышленна предприятинуудта, транспорт болон барилгада хүдэлмэрилдэг эрхим түрүү комсомолшууд, залуушуулай суглаан болобо.

Энээндэ 700 гаран залуушуул хабаадалсажа, Бурят-Монголой совнархозой түрүүлэгшын орлогшо нүхэр **Г. П. Ерченковой** «Промышленна предприятинуудта, транспорт болон барилгада хүдэлмэрилдэг залуушуулай зорилгонууд» гэһэн элидхэл шагнаба.

Айхабтар түргөөр хүгжэжэ байһан манай республикын промышленностьда 80 мянга үлүүтэй хүдэлмэришэн эршэ зоригтойгоор, нэгэл эрмэлзэлгэтэйгээр ажаллажа байдаг. Эдэ зоной олонхинь залуушуул юм. Жэшээлбэл, Улан-Удын мяха-консервын комбинадай бүхы хүдэлмэришэдэй 70 процентнь, сэмбын фабрикада—80 процентнь, механизированнэ шэлэй заводто—50 процентнь комсомол-залуушуул юм. Эдэнэр аба эжынэрэйнгээ олоһон харгы замые бүри саашань үргэлжэлүүлэн, коммунизмын үүдэ татажа орохо байна бшуу.

Нэрэтэй солотой хүбүүд, басагад манайда олон. Жэшээлхэдэ, Галуута-Нуурай 2-дохи шахтын нүүрһэ малтагшадай бригадын бригадир Петр Горобецын, шэлэй механизированнэ заводой мастер Василий Челпановай, Улан-Удын паровозо-вагонно депогой станциин ахалагша машинист Юрий Петровой болон бусадай нэрэ республика соомнай суурхажа байдаг. Агууехэ Октябриин 40 жэлэй ойн һайндэрые 12 мянган хүбүүд, басагад жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь урид дүүргэжэ, угтаа һэн.

Мүнөө жэлдэ республикымнай предприятинуудта бүри ехэ продукци үйлэдбэрилэгдэхэ. Хараалһан түсэбүүдээ дүүргэхын түлөө манай залуушуул хамсыгаа шамажа ороо. Жэшээлхэдэ, Улан-Удын шэлэй механизированнэ заводой машинно-ванна цехын мастер Василий Иванченко, Хандагатайн леспромхозой тракторист Василий Спиридонов болон бусад халаанайнгаа даалгабарине хоёр дахин үлүүлэн дүүргэхэбди гэһэн уялга абаад, ажалай вахтада жагсаба.

Суглаан дээрэ олон залуушуул үгэ хэлээ.

— Донбассай шахтёр Николай Мамайн үүсхэлые халуунаар дэмжэһэн Галуута-Нуурай залуу шахтёрнууд Петр Горобец халаан соогоо түсэбһөө гадуур 2 тонно, 5-дахи шахтын участогай начальник, комсомолец Гурулёв түсэбһөө гадуур 1,5 тонно нүүрһэ малтахабди гэһэн уялга абаа. Энэ жэлэй январь һарада манай шахтёрнууд түсэбһөө гадуур 1000 тонно нүүрһэ бэлдээ,— гэжэ Галуута-Нуурай 2-дохи шахтын комсомольско организациин секретарь Громов мэдүүлбэ.—Тиихэдэ Александр Васильченкын хүтэлбэрилдэг комсомол-залуушуулай бригадын гэшүүд залуу шахтёрнуудшье һаа, халаан соогоо түсэбһөө гадуур бригадынгаа гэшүүн бүхэндэ 5 сантиметр нүүрһэ үрэмдэхэбди гэһэн уялга абаа. Энэ бригадын гэшүүд тус тустаа халаан соогоо 18 сантиметр нүүрһэ үрэмдэхэ түсэбтэй юм. Январь һарынгаа түсэбые залуу шахтернууд 120 процентээр дүүргээ,— гэжэ тэрэ хэлэбэ.

— Манай Городок городто залуу хүдэлмэришэд олон юм. Тэдэнэй олонхинь «Джидастрой» трестдэ, Зэдын комбинадта хүдэлмэрилдэг. Теэд заримань хамтын байрада байхадаа оро дэбисхэрээр, ая... нагаар дуталдана. Байрань... тэн байдаг. Мүн ном, газетэ, ... нал, шатар, даам байдаггүй... Энээн тушаа комсомолшуудай... лаан дээрэ хэдэ дахин хэлсэгд... һаа, хэмжээ абтанагүй,— ... «Джидастрой» трестын ком... залуушуулай барилгын бри... бригадир **С. Поштарь** шүүмж...

— Элидхэлшэ нүхэр Ер... авиаторнуудай хүдэлмэри юундэшьеб даа дурдаагүй,— ... бортмеханик Ю... **Ягупов** хэлээд, саашань үрг... лүүлнэ: — мүнөө үедэ республи... гаа геологуудта ехээр туһалх... хажуугаар, пассажирнуудые ... нэбди. Хэдэн вертолёдууд ... гуудай хубсаһа хунар, эдеэ хо... лон хэрэгтэй зэр зэмсэгүүдын... нэ. 1957 оной нэгэдэхи квар... һайнаар ажаллаһанайнгаа ... манай отряд Бүхэсоюзна 2... шанда хүртөө һэн.

Энэ жэлдэ отряднай бүри һа... ажаллаха гэжэ шиидээ юм. Т... дэ авиаторнуудnай өөһэд ду... мүрысэжэ байна.

Промышленна предприяти... дутагдалнууд тухай нилээд хэ... дөөн болобо. Тимлюйскэ цеме... заводто үнгэрһэн жэлэй түсэб ... гэгдээгүй. Шулуутайн, Баруун-... багатайн леспромхозуудта, «З... каллес» комбинадта социалис... скэ мүрысөөн муугаар эмхидх... хэһээ гадна, түрүүшүүлэй дүй... шэл олоной дунда тараагдан... Бии байгаа дутагдалнуудаа ... хахын тула эндэхи комсомол... залуушуул ёһотойгоор тэмсэн... Харин тэдэнэй дунда ажалда... жомдодог, «хатуу харые» бари... хидаг хүнүүд бии .Теэд ВЛКС... комитедүүд эдэ мэтын дута... нуудтай эбсэшоод байһаар. ... иимэ ябадал Улан-Удын ПВ... шье, «Механлит», шэлэй, мо... заводуудтащье үзэгдэжэ бай... гэжэ ПВЗ-гэй паровоз хабса... гын цехын комплексно бриг... бригадир **Кабунов** болон ... хамта 30 гаран залуушуул үг... лэхэдээ шүүмжэлээ.

ВЛКСМ-эй Бурят-Монголой ... мой секретарь нүхэр Заиграев, ... ондо хүдэлмэридөө шэнэ амж... туйлахыень залуушуулые уря... Эрхим түрүү комсомол, залуу... да үнэтэ шангууд барюулагда...

Үдэшэлэн слёдто хабаада... гоё һайхан «Русалка» гэжэ ... шагнаба.

М. Гонч...

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (дээдэ тэ... промышленностиин, харгы за... барилгын залуу хүдэлмэриш... республиканска зүблөөндэ хаба... шад хөөрэлдэжэ байна. Зүблө... заседаниин зал соо (доодо тэ...

ОЛОНИИТЫН АЖАЛАЙ ЭДЭБХИ ҮРГЭЖЭНЭ

Аймагай ажахы болон культурые хүгжөөхэ түсэбүүдые амжалтатайгаар дүүргэхэ хэрэгтэ ажалшадые элсүүлхэ гэһэн зорилготойгоор бүхы ниитэ-политическэ хүдэлмэриие манай Курумканай аймагай партийна организаци ябуулдаг юм.

Партиин, гүрэнэй туһаламжын ашаар манай аймагта һүүлэй жэлнүүдтэ ехэ хубилалта боложо, ажаһы болон культурамнай түргэнөөр хүгжэжэ байнхай. Һүүлэй гурбан жэл соо һү һаалга 1,7 дахин, мяха абалга 1,15 дахин, нооһо хайшалалга 2,4 дахин нэмээ.

Тиимэ болохолоороо, аймагай хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд мал ажалай зарим продукци үйлэдбэрилгөөр партиин ЦК-гэй январиин Пленумэй 6 жэл соо бэелүүлхэер хараалһан зорилгые 3 жэл соо дүүргэбэ.

Хэрбээ 1954 ондо үнеэн бүриһөө оройдоол 469 литр һаагдаһан байгаа һаа, 1957 ондо 1105 килограмм һүн һаагдаа. Энэ үе соо хонин бүриһөө нооһо хайшалалга 1,9 килограммһаа 3 килограмм хүрэтэр нэмэһэн байна.

Аймагай ажахын гол шухала һалбари бологшо хонин ажалнай жэл ерэхэ тудам түргэнөөр хүгжэжэ байнхай. Мүнөө 85 мянган толгой хонитой болообди. Гурбан жэлэй урда тээ миил 55 мянган хонитой байгаа һэмди. Аймаг дотор 8543 гектар шэнэ газар элдүүрилэгдэжэ, тэжээлэй ургамалнуудай тарилгын талмай горьтойгоор үргэдхэгдөө.

Ажахын хүгжэхэтэй хамта колхозууд, колхознигууд олзо ехээр оруулдаг болоо. Эдэ жэлнүүдтэ колхозуудай олзо доход хоёр үлүүтэй дахин нэмэбэ. Олонхи колхозууднай ажалта үдэр бүридэ 7—9 түхэриг хубаана.

Аймаг соо ниитын эмхи зургаануудай байранууд, ажахын барилганууд, байрын гэрнүүд олоор бодхоогдоно. 300 гаран колхознигой бүлэшэнэ гэрнүүдые барижа ороо. Гидроэлектростанциин барилга дүүрэхэеэ байнхай. Энэ станци 5 колхозые хангаха юм.

Нютагай промышленностиин предприятинуудшье үйлэдбэриингөө программые хаһа саг соонь дүүргэдэг болоо.

Һүүлэй үедэ 3 клуб, 8 улаан булан ба культбаза, 4 киноустановко шэнээр баригдаа. Радио, телефон олошорон дэлгэржэ байнхай. Һургуулинуудай байра байдал улам һайжараа.

Партийна организацинуудай хэһэн партийно-политическэ хүдэлмэри аймагай ажахын болон культурна байгуулалтын зорилгонуудые шиидхэлгэдэ һайн нүлөө үзүүлнэ.

254 агитаторые нэгэдүүлдэг 17 агитколлектив, политическэ болон научна эрдэм дэлгэрүүлхэ Общестьвын гэшүүдэй хүдөөгэй 6 бүлэг предприятинууд, эмхи зургаанууд, колхозуудта хүдэлнэ. Тэдэнтэй семинарнууд, зүблөөнүүд ходо үнгэргэгдэжэ байдаг.

Арад зоной дунда ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулха талаар зарим агитаторнуудайнгаа дүршэл багатай байһан дээрэһээ партийна организацинуудай зүгһөө тэдээндэ туһаламжа үзүүлхэ хэрэгтэй болодог. Тиимэһээ партийна гэгээрэлэй кабинедэй дэргэдэ агитаторнуудай һургуули эмхидхэһэн байнабди. Гүрэнэй эмхи зургаануудай, предприятинуудай партийна эхин организацинуудай 36 агитатор тус һургуулида һуралсадаг. Занятинь һарадаа 4 дахин болодог юм. Занятиин болоходо саашадаа хөөрэлдөө яажа үнгэргэхэ тухай лекци уншагдадаг, эрхим агитаторнуудай хүдэлмэриин дүй дүршэл тухай хөөрэлдөөн болодог байна. Гадна аймагай үмэнэ табигдажа байһан ээлжээтэ зорилгонуудтай агитаторнууд танилсадаг. Мүн нимэ һургуулинууд Баргажанай МТС-эй, Калининай, Сталинай, Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозуудай партийна организацинуудта эмхидхэгдэнхэй.

Олон партийна эхин организацинууд зоной дунда ниитэ-политическэ хүдэлмэри ябуулха талаар горьтой дүршэлтэй болонхой. Эрдэм бэлиг ехэтэй, зондо хүндэтэй хүнүүдые агитаторнуудаар томилжо, партийна эхин организацинууднай агитколлективүүдээ нилээд бэхижүүлһэн байна. Ниитэ-политическэ хүдэлмэриин шэнэ арга хэрэглэгдэнэ гэбэл, үйлэдбэриин һалбари бүхэндэ политическэ эмхидхэгшэд томилогдодог болоо. Тэдэнэр өөһэдынгөө даажа абаһан һалбаринуудта ойлгууламжын хүдэлмэриин хэр зэргээр эмхидхэгдэһэнэй түлөө харюусадаг.

Калининай нэрэмжэтэ колхозой партийна эхин организаци ниитэ-политическэ хүдэлмэри муу бэшээр ябуулна. Агитколлективынь 42 агитаторһаа бүридэнхэй. Агитаторнууд нүхэд Д. Занабадаров, Д. Дондупов гэгшэд колхознигуудай дунда хөөрэлдөө ходо үнгэргэдэг, түрүүшүүлэй дүй дүршэл дэлгэрүүлдэг байна. Улаан одонойхидой үүсхэлээр тус колхозой хонишод 100 эхэ хонин бүриһөө 150-һаа үсөөн бэшэ хурьга абаха, хонин бүриһөө 4,2 килограмм нооһо хайшалха гэһэн уялга абаа. Тиихэдэ хонишод Б. Элбенова, Н. Галданов гэгшэд 100 эхэ хониноо 160 хурьга абаха гэжэ шиидэнхэй. Эндэ 4200 хонин хэнзэлүүлэгдэхээр хараалагдана. Тэндэ хонидые искусственна аргаар үрэжүүлхэ 3 пункт нээгдээд, хүдэлжэ байнхай. Эхэ хонидые харууһалга, эдеэлүүлгэ һайжаруулагдаа.

Колхоздо һара бүри мүрысөөнэй дүн гаргагдажа, түрүү һуури эзэлһэн комплексно бригадада дамжуулгын Улаан туг барюулагдана.

Малшадай байдал һайжаруулха, культурна эрилтыень хүсэд хангаха хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулагдадаг болоо. Жэшээлхэдэ, Харамодон гэжэ нютагта 100 хүнэй һууритай шэнэ клуб, магазин, малшадай байха 5 типовой гэр, бани жэл соо баригдаа, фельдшерскэ пункт нээгдээ. Клубтань кино харуулагдадаг, лекци, элидхэл болодог, уранһайханай самодеятельностиин кружогууд концерт табидаг юм.

Тус колхозой дэргэдэ 300 хүнэй һууритай хүдөөгэй клуб баригданхай. Тиихэдэ 2 культбаза, улаан булан нээгдэһэн байна.

Сталинай нэрэмжэтэ колхозой хонишод ехэ уялга абаад, 2300 хони хэнзэлүүлхэ гэжэ байна. Үнэгэтэй гэжэ нютагта байдаг отарын дэргэдэ хони искусственна аргаар үрэжүүлжэ һургаха курса нээгдээд, правлениин гэшүүд, бригадирнууд тэрээндэ хабаадуулагдаа. Тэдэнэр хони искусственнаар үрэжүүлхэ аргые шудалаад байхадаа, энэ шухала хэмжээ бэелүүлгэдэ тохёолдодог дутуунуудые түргэн зайсуулха, үбэлэй үедэ хонидые амжалтатайгаар отондо оруулха байна.

Партийна эхин организаци эндэ ехэ үүргэ дүүргэнэ. Хонишодойнгоо радиоприемнигуудые абажа табиха хэрэгтэшье нилээд туһалаа. Үнэгэтэй нютагта 100 хүнэй һууритай клуб мүнөө баригдажа байнхай.

Аймагай комсомолшууд, залуушуул үүсхэл гаргажа, хониной түл абалгада колхозуудта туһалха гэжэ шиидэнхэй. 30 гаран залуушуул аймагай эмхи зургаанууд болон предприятинуудһаа колхозуудта гараад, сакманщигуудаар хүдэлжэ байна. Тиихэдэ, Улан-Удын хүдөө ажахын техникумһээ ерэһэн 54 студент отаранууд дээрэ хүдэлжэ, хонишодто туһална.

СССР-эй Верховно Соведэй һунгалтада бэлэдхэл үдэр ерэхэ тудам улам ехэ далайсатайгаар ябуулагдана. Һунгуулиин гурим, совет демократи тухай агитаторнууд хөөрэлдөө ходо үнгэргэнэ. Совет ...нэй дотоодын, гадаадын полити... асуудалнуудаар лекци, элидхэл... хэгдэнэ. Энэ хүдэлмэридэ багш... З. Сажинов, А. Будаин, О. Ла... колхозой түрүүлэгшэнэр П. Т... тов, А. Санжиев гэгшэд эдэбх... гээр хабаадалсана.

Зүгөөр, малшадай культ... эрилтэ хангаха хэрэгтэ горьто... туу бии. Колхозуудай зарим х... бэрилэгшэдэй гэмээр культуры... хи зургаанууд түлеэгүйдэжэ, ... дадаг ушар үзэгдэдэг. Жэшээл... Мүргэнэй клуб хаалтатай бай... Карл Марксын, Калининай, Ст... най нэрэмжэтэ колхозуудай з... отара, фермэнүүдтэ малшадай ... ра, улаан булангууд ехэ дута... юм.

Агитационно-ойлгууламжын, к... турно-гэгээрэлэй хүдэлмэридэ ... байһан дутуунуудые түргэнөөр ... суулха, СССР-эй Верховно Сове... һунгалтын үдэрые шэнэ амжа... туйлажа угтахын тула, олони... политическэ болон ажалай дэб... тые толгойлхын тулада парти... организацинууд шухала хэмжээ... дые абажа байна.

Б. Лыгденов, КПСС Курумканай айко... секрет...

СУДНА БҮТЭЭЛГЫН ЗАВОД 4 ЖЭЛ СОО

Зунай халуун үдэр «Альба-[...]осс» гэжэ пассажирска паро-[...]ато һуугаад, Сэлэнгэ мүрэн [...]эгүүр тамархада ямар зо-[...]а байдаг бэ! Сэлэнгын зүүн [...]едэ зэрэлгээтэн байһан [...]ан-Удэ городой олон түмэн [...]р байшангуудай дундаһаа [...]дна бүтээлгын заводой са-[...]ин корпус илгаран харагда-[...]г...

Эндэхи судна бүтээлгын за-[...]од республикымнай промыш-[...]нностиин түрүү предприяти-[...]удай нэгэн юм. Эндэхи хү-[...]лмэришэдэй бүтээһэн паро-[...]д, судланууд Байгал далай, [...]элэнгэ, Ангар мүрэнүүдһээ [...]лна, оронойнай бусад олон [...] голнуудта тамардаг байна.

— Эхэ оронойнай түхэл [...]рай жэл ерэхэ бүри ямар [...]үргөөр хубилнаб,— гэжэ энэ [...]водой солото бригадирнуу-[...]й нэгэн нүхэр Левагин хөө-[...]нэ.— Гансахан манай заво-[...]е абажа үзэбэл, үнгэрһэн [...]рбэн жэл соо хэды ехэ юумэн [...]гдээб! Эдэ бүгэдэ Совет за-[...]гай аша туһа гээшэл даа...

Үнэхөөрөөшье, дүрбэн жэлэй [...]ада тээ энэ завод судна за-[...]барилгын предприяти бай-[...]наа, мүнөө судна бүтээдэг [...] завод болонхой. 1953 онһоо [...]өшо эндэ хэдэн зуун судна [...]бүтээгдэһэн байха. Гансахан [...]57 оной туршада заводой хү-[...]дэлмэришэд теплоход, 11 [...]нтон, шаланда бүтээжэ, [...]ратска ГЭС-эй барилгада эльгээһэн байна. Саашадаа түлишэ шэрэдэг ехэ танкернууд бүтээгдэдэг болохонь. Энэ жэлэй тамаралгаһаа эхилжэ, тиимэ танкер Байгал далай дээгүүр тамарха юм. Республикымнай олохон аймагай МТС, колхозууд бензин, керосинаар хангагдаха байна.

Барилгын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулагдана. Үнгэрөөшэ дүрбэн жэл соо хабсаралгын, шэрэм шудхалгын, компрессорэй цехүүд баригдаа. Цехүүдынь шэнэ шэнэ техникээр хангагдана, Жэшээнь, 5—8 милиметрын хабтагар түмэр, түмэр хоолой нугалдаг станогууд, 165 тонныш ехэ пресс тодхогдонхой.

Заводой үйлэдбэридэ техническэ дэбжэлтын туйлагдахатай хамта, хүдэлмэрилэгшэдэйнь ажаһуудал улам һайжарна. Шэнээр баригдаһан гэрнүүдтэ хүдэлмэришэдэй таби гаран бүлэ нүүжэ ороо. Заводой хашаа соо шэнэ столово баригдажа, хүдэлмэришэд гэртээ харингүй эдеэлхэ аргатай болобо.

Хүдэлмэришэдэйнь дунда ажалай ехэ бүтээсэ туйлагшадай тоо улам олошорно. Хүдэлмэришэд нүхэд Карпов, Будаев, Левагин техникэ һайнаар шудалжа, бригадирнууд болонхой. Тэдэнэй бригаданууд халаан, һара бүриингөө даалгабарие ходо үлүүлэн дүүргэдэг. Модошо дархан Л. Рязанов, түмэршэ дархан М. Баклушин, шэрэм шудхагша П. Рубцов Агууехэ Октябриин 40 жэлэй ойтой дашарамдуулан, БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаа һэн. СССР-эй Верховно Соведтэ һунгалтын үдэрые ажалай шэнэ амжалтаар угтахын түлөө социалистическэ мүрысөөн мүнөө цех бүхэндэнь үргэн далайсатайгаар дэлгэржэ байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (дээрэһээ доошоо) 1. Судна барилгада хэрэглэгдэхэ механическа ехэ кран тодхогдонхой. 2. Заводой түрүү слесарьнууд (зүүн гарһаа) М. Лебедев, Л. Вологжин гэгшэд бүтээһэн зүйлөө шалгажа байна.

Д. Балданов.

Дутагдалнуудаа дарЫ усадхаха

[...]етропавловка тосхондо колхо-[...]ай, совхозой малшадай, мүн [...]етеринарна мэргэжэлтэдэй [...]агай суглаан һаяхан болоо. Эн-[...]ү һаалгаар 1957 оной дүн ту-[...] асуудал зүбшэн хэлсэгдээ.

[...]нэ асуудалаар партиин айко-[...] секретарь нүхэр Барьядаев [...]дэл хэхэ зуураа, аймаг дотор [...] ондо һү һаалга урда жэлэйхи-[...] 25 процентээр ехэ болоо. [...]н бүриһөө һү һаалгые миил [...] литрээр ехэ болгоһон байнаб-[...]габэ. Тиихэдэ зарим колхозууд [...]эн бүриһөө һү һаалгаяа нэмээ-[...] шадаагүй, харин доошолуул-[...]шье ушар үзэгдэнэ. «Эрдэм», [...]ммунизм», Кировэй нэрэмжэтэ [...]хозууд тэдэнэй тоодо ороно.

Аймагай түрүү һаалишадай дунда жэл соо һү һаалгые 700—1000 литрээр нэмээһэн хүнүүд бии. Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ колхозой һаалишан Д-Ц. Цыбикова, мүн энэ колхозой һаалишад Х. Лубсанова, Ц-Х. Галсанова, «Октябрь» колхозой һаалишан К. М. Хайдукова нимэ һайн жэшээ харуулба.

Зэдын аймаг һү һаалгаар үнгэрһэн жэлэйнгээ хүдэлмэриин дутагдалые зайсуулжа үшөөл шадаагүй. Харин энэ оной январь һарада һү һаалгые нёдондоной тэрэ үеынхиһөө 10 гара мянган литрээр доошонь оруулжархиһан байна. Энэ хадаа дурсагдаһан аймаг дотор һү һаалгые дээшэлүүлхэ талаар тэмсэлэй һулаар ябуулагдажа байһаниие гэршэлнэ.

Зүблөөн дээрэ үгэ хэлэһэн һаалишад, гүүртэнүүдые даагшад болон бусад малай байрын муу, малшадай дунда ниитэ-политическэ, культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэриин һулаар ябуулагдадаг, һү һаалгые дээшэлүүлхэ хэрэгые колхозуудай, МТС-үүдэй, мүн аймагай хүтэлбэрилэгшэдэй зугһөө һулаар хүтэлбэрилдэг байһан тухай тогтон хэлэһэн байна.

Заиграйн аймагай «Красный опытник» колхозойхидой үүсхэлые дэмжэн, энэ жэлдэ үнеэн бүриһэө һү һаалгые нёдондонойхиһоо 500 литрээр ехэ болгохо, үбэлдөө үдэртөө үнеэн бүриһөө хахад пүүд һү һааха гэһэн Хандалга-бэшэг суглаанда хабаадагшад баталан абаба.

Манай корр.

Редакцида ерэһэн бэшэг

Сагаа культурнаар үнгэргэхэ аргагүйдэнэ

Ахын аймагай центртэ, хүдөө нютагуудта дуушад, хатаршад яһала олон. Тэдэнэр һонирхомоор концерт харуулжа шадаха байгаа. Теэд, аймаг дотор уранһайханай самодеятельность муугаар эмхидхэгдэнхэй. Аймагай Культурын байшан (даагшань Д. Мунконова) энэ гэхээр хүдэлмэри ябуулнагүй. Тус байшан соо үдэшэ бүри кинокартина харуулагдадаг. Теэд, тэдэншье хуушарһан, хэдэн дахин харуулагдаһан картина байха юм.

Уранһайханай самодеятельностиин кружогой эмхидхэгдээгүй дээрэһээ ород, бурят-монгол хэлэн дээрэ элдэб зүжэг наадан табигданагүй, мүн асуудалда харюу үгэхэ вечер, аймагай суута хүнүүдтэй уулзалга эмхидхэгдэнэгүй.

Мэнэ һаяхан аймагай центрын агитбригада 16 хүнһөө бүридхэгдэжэ, Кировэй, Сталинай нэрэмжэтэ, «Коминтерн» колхозуудта ошоһон байна. Энэ бригадынхид тус колхозуудай центртэхи клуб соо хэдэн дуу дуулаад, бусажа ерээ. Тус бригада холын гүүртэ, отаруудаар ябажа, хөөрэлдөө үнгэргөөгүй, колхозуудай клубуудай хүдэлмэридэ туһаламжа үзүүлээгүй байна.

«Улаан Шулуута», Сталинай нэрэмжэтэ колхозуудай клубууд (даагшанарынь нүхэд Патархеев, Цыремпилова) тоншье муугаар хүдэлнэ. Эдэ клубууд ходо хаалтатай байдаг. Үнинэй түлигдөөгүй дээрэһээ сонхонуудынь зузаан мүльһөөр хушагдашанхай, досоогоо эмхи гуримгүй байдалтай. Нэгэ хэды һандали бии гэжэ нэрэтэй аад эбдэршэһэн, хүнэй һууханшье аюултай юм.

Иимэ байдалые аймагай культурын таһагай хүдэлмэрилэгшэд хаража, мэдэжэ байдаг. Теэд, хэмжээ абахагүйнь гайхалтай.

П. Саянов.

„БУРЯТ-МОНГОЛОЙ ҮНЭНДЭ" БЭШЭҺЭНЭЙ ҺҮҮЛЭЭР

„Иигэжэ болохогүй"

Хориин аймагай «Победа» колхозой хүтэлбэрилэгшэд малай байра бариха хэрэгые тооногүй, һомологдоһон мүнгэн зөөриие ондоо тээшэнь гаргашална гэжэ дээрэ дурсагдаһан гаршагтай статья дотор (январиин 7-ной) хэлэгдээ һэн.

Манай редакцида Хориин аймсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр Рудаковой мэдээсэһэнэй ёһоор, бэшэг соо заагдаһан баримта булта тодорбо. Мүнгэнэй журам эбдэһэн «Победа» колхозой правленидэ һануулга хэгдээ. Ондоо тээшэнь гаргашалһан мүнгэн зөөриие бусааха, мүн саашадаа һомологдоһон мүнгэн зөөриие зүбөөр гаргашалха талаар шанга хиналта хэжэ байха гэжэ гүрэнэй банкын Хориин отделениин дэргэдэхи хүдөө ажахын банкын түлөөлэгшэдэ заагдаһан байна.

Уран хурса, удха түгэлдэр шүлэгүүдые бэшэе

(Шүлэгүүдэй хуряангы шэнжэлэл)

Совет Бурят-Монголой литература Агууехэ Октябриин алтан наран доро ургаж дэбжээ юм. Урдань олонхидоо үзэг бэшэг мэдэхэгүй байһан бурядууд, мүнөө түрэлхи хэлэн дээрээ бэшэгдэһэн уран зохёол уншаха аргатай болонхой. Хэдэн роман, повесть, поэмэ һүүлэй жэлнүүдтэ бэшэгдээ. Мүн шүлэглэн бэшэлгын талаар горьтойхон амжалта туйлагдаа. Толгой холбохын хажуугаар рифмэ үргэнөөр хэрэглэгдэдэг болоҗо байнхай.

Рифмэ хэрэглэхэдэ шүлэгэй найруулга бүри уран гоё, тодо хурса болоно. Энээниие баталхын тула Жамсо Тумуновай шүлэгүүдһээ хэдэн мүр абаад харая:

> Сабшалан дээрэ
> Садхалан хээрэ.
> Али угышье һаа:
> Үһыень дэрлэн һажана шугы,
> Үһыень хүндэлэн гарана дугы.

Энээхэн дүрбэн мүр соо толгой холбохоһоо гадна, мүн хаа хаанагүй рифмэнүүд дайралдана. Н. Дамдинов Маяковскиин нүлөөндэ ороод, бурят шүлэгтэ акцент сохилто бии болгоо. Бурят хэлэндэ сохилтын угышье һаа, Н. Дамдиновай шүлэгые уншахада, мүрнүүдынь, бадагуудынь элихэнээр илгардаг:

> Зай ябахамни!
> Нээхэдэм үүдэ
> Залиошагүй шууяан
> угтажа байхал.
> Энеэдэн.
> Москва.
> Трамвай.
> Нүхэдүүд.
> Энэ Маяковский.
> Ажабайдал!

Дээрэ хэлэгдэһэн жэшээнүүд эхилэн бэшэгшэдэй шүлэг найруулха шадабаряа дээшэлүүлхэдэнь һургаал болохо байна. Газетын редакцида эхилэн бэшэгшэдэй шүлэг, дуунууд үдэр бүри ерэжэ байдаг. Эхилэн бэшэгшэдэй сэдьхэл зүрхэнэйнгөө арюун һайхан бодолые шүлэгөөр дамжуулан гаргаха гэжэ оролдодогынь элитэ. Энэнь ехэ һайн. Эдэнэр юун тухай бэшэнэб гэжэ асуугаа һаа, Коммунистическэ парти, Эхэ орон, түрэл бурят дайда тухайгаа, ажалша хүн, хэмэл одон, инаг дуран тухай шүлэглэдэг байха юм. Манай залуу нүхэд үшөө адаригтай, мүлигдөөгүй мүрнүүдээрээ омогорхол, баяраа харуулхые хүсэдэг:

> Эгээ түрүүн одые тодхогшо
> Энэл минии оромни гээшэл.
> (В. Ринчино).
> Оёорһоон тунгалаг Байгалнай
> Огторгойн номиндол толотонхойш.
> Бурядхан сэнгэлиг нютагни,
> Бурьялаа дурыем татанхайш.
> (Ул. Удбылов).

Дондок Цыренжапов (Заиграй) түрэл орон тухайдаа, ниитын мал ажалые шэмэгэ тэжээлээр хангаха тухай, шэнэ газар элдүүрилхэ тухай бэшэдэг. Асуудалынь яһалашье һонин даа. Теэд, шүлэг зохёолгын юрэнхы ёһо гурим мэдэдэггүй дээрэһээ, асуудалаа зүбөөр шиидхэжэ тэрэ шаданагүй. «Шэнэ газар эдлэлгэ» гэһэн шүлэгыень хараад үзэе:

> Партиин уряалаар залуушуул ерэнэ,
> Шэнэ газар эдлэлгэдэ хүдэлмэрилнэ.
> Машина техникые үргэнөөр хэрэглэнэ,
> Ажалай бүтээсые улам дээшэлүүлнэ.

Юрэнхыдөө тон зүб хэлэгдэнэ. Гэхэ зуура, уран найруулгынь талаар хаража үзөө һаа, ёһотой шүлэг болоогүй. Энэ бадаг соонь толгойшье холболго, рифмэшье байхагүй. «Ерэнэ-хэрэглэнэ, хүдэлмэрилнэ-дээшэлүүлнэ» гэдэгүүдынь рифмэ бэшэ, юрэл тушаан болоҗо тудалдаһан үгэнүүд гээшэ. Д. Цыренжаповай эльгээһэн шүлэг хүнэй сэдьхэл хүдэлгэхөөр бэшэ. Харин энэ тэрэ юумэн тухай тоолоод лэ дүүрэнэ. Энэнь гансашье Цыренжаповай бэшэ, эхилэн бэшэгшэдэй юрэнхы дутагдал болоно.

Булат Жанчипов (Яруна) нэгэ шүлэгөө «Унгана моринон» гэжэ буруугаар нэрлээд эльгээбэ. Юрэнхыдөө шүлэгынь олон дутагдалнуудтай. Иимэшүү мүрнүүд тэндэнь үсөөн бэшэ дайралдана:

> Оршон тойрон угаа түлүү (?) харанхы.
> Огторгойдо мүшэд анне-шабхаг (?)
> гэлдэнхэй.

Харанхы һүни мүшэд ялалзажа байна гэжэ автор харуулха гэһэн аад, тэрэнээ хүсэндэнь хүргэжэ шадабагүй.

Ц. Сультимов (Заиграй) оролдолго гаргаад байбал, һайнаарнье бэшэжэ боломоор хүн. Теэд бусад поэдүүдые һажаажа, образуудыень бурядшалан абаха гээшэмнай тон буруу ябадал болоно. «Шинель тухай», «Холын аянда мордохо үедэ» гэһэн шүлэгүүдынь ородһоо буулгагдаһан шэнгеэр харагдана.

Өөрын ухаанһаа, баян удхатай, уран найруулгатай шүлэг бэшэхэ гээшэ бэлэхэн хэрэг бэшэ ха юм даа. Һайнаар шүлэг бэшэхын тула яһала «хүлэрэгдэдэг», обоо бухал саарһанай эреэлэгдэдэгынь элитэ.

Олон шүлэгүүд сооһоо Г. Дашабыловайхи илгаран гарана. Залуу автор һүүлэй үедэ һайнаар бэшэдэг болоҗо байна.

> Номгон һүниин агаар шингтэй —
> Носодог һэн галнай зааш залирангүй.
> Номин тэнгэрһдэхи утаһан мэтээр
> Нооһо ээрэдэг һэн эжым хашаргүй,—

гэжэ «Утаһан харгы» гэһэн шүлэг соогоо бэшэнэ. Яһала бараг шүлэг гэхээр. Теэд, нүхэр Дашабылов үгэнүүдтээ хайша хэрэгээр хандана. Жэшээлэн хэлэхэ болоо һаа, үгэ гээшэмнай уранзохёолшын түүхэй эд ха юм. Энээнээ зүбөөр хэрэглэхэ шухала. Гэхэ зуура, Г. Дашабылов заримдаа яараад, мэдүүлэлээ буруугаар зохёоно, эпитедүүдые хэрэгтэй хэрэггүй газарта хэрэглэнэ.

Һүүлэй үедэ манай уранзохёолшод Монголой зохёолшодой шүлэгүүдые бурядшалжа газетэдэ толилдог болонхой. Совет, Монгол оронуудай хоорондо үдэр бүри бэхижэжэ байгаа хани барисаанда энэнэй туһалхань лабтай. Гэбэшье, Г. Даваацарэнэй «Сэлэнгэ мүрэн», Лхамсурэнэй «Гал зам» («Түмэр зам») гэһэн шүлэгүүдые Ц. Доржиев бурядшалжа бираагүй.

Эгээл сарюун бодолоо, эгээл һайхан һанаагаа Эхэ орондоо зорюулха ёһотойбди. Литературынгаа түүхые энэ талаарнь абаад үзыт. Х. Намсараевай, Б. Абидуевай, Б. Базароной, Ш. Нимбуевай, Ц. Номтоевой дүлэтэмэ шүлэгүүд арад олоной сэдьхэл хүдэлгэдэг, ажалай амжалтада уряалдаг ха юм. Харин Н. Доржиев «Мартагдашагүй жэлнүүд» гэһэн шүлэгөөрөө Бурят-Монгол нютагаа магтан дуулахые хүсэһэн аад, тиигэжэ шадаагүй байшоо.

Зарим нүхэд үльгэрэй найруулга дууряажа дуу, шүлэгүүдые зохёоно. Ц. Жамьянов (Хори) «Инагай дуун» гэһэн шүлэг дотороо иигэжэ бэшэнэ:

> Хазаартал мориием түргалүүлһэн
> Хадын харгы сэхэхэн даа.
> Хамаг зүрхыем сэнгүүлһэн
> Хайратай гансам захюулһаар даа.

Иигэжэл: «унамал мориием», «эмээлтэл мориием» гээд, хомуудтай собхоонтой, таргэтэй, хазаартай, ногтотой гэжэ байгаад лэ хадыньне бадагуудые бэшэмээр шуу.

> Табадахи класста һурадаг
> Танил пионер.
> Ээлжээтэ халаандаа байхал
> Эрхим сэхээр,—

гэжэ «Танил пионер» гэһэн шүлэг соогоо Загастайн дунда һургуулиин 10-дахи классай һурагша Н. Шарапов бэшэнэ. Энэ шүлэгые һайса заһаад байбал, бараг шүлэг болохо һэн.

В. Цыренжапов (Закамен), У. Удбылов (Ага), Ф. Бадмаев (Закамен), Ц. Бадмаев (Мухаршэбэр), Д. Буянаев (Тори), В. Батуев (Улан-Удэ), Н. Базарон (Курумкан), В. Цыбиков (Түнхэн), С. Урбадаев (Баргажан), А. Болсоев (Галуута Нуур), С. Батомункуев (Бичура) болон бусадай шүлэгүүд дутагдалнуудтай, мүлигдэхэ заһагдахаар байна.

Энээхэн шэнжэлэл бэшэжэ байхадаа, 1955 ондо республикын залуу уранзохёолшодой конференци дээрэ Х. Н. Намсараевай хэлэһэн үгэ һанагдаба. Хоца Намсараевич залуу уранзохёолшодто хандан, «Түргэн — түүхэй, удаан — даамай» гэдэг арадай оньһон үгэ һануулаа һэн. Гүнзэгы удхатай эдэ үгэнүүдые эхилэн бэшэгшэд ходо һанажа ябаха ёһотойбди.

В. Петсеев.

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ, ВЕНГРИИН ХАНИ БАРИСААН ЭБДЭРШЭГҮЙ

[...]рбан жэлэй саада тээ, 1948 [...] февралиин 18-да, СССР-эй, [...]грин республикын хоорондохи [...] барисаан, хамта ажаллалга, [...]илсан туһалалсалга тухай До-[...]ворто Москвада гар табигдаһан [...]гаа.

[...]енгриин, Советскэ Союзай [...]алшадай хоорондохи хани ба-[...]аанинь Агууехэ Октябриин со-[...]алистическэ революциһаа, граж-[...]н дайнһаа нааша түүхэтэй. [...] Тиихэдэ Россин ажалшадтай [...]тадаа хэдэн мянган венгрнүүд [...]вет засагай түлөө тэмсэһэн бай-[...] 1919 ондо Венгриин хүдэлмэ-[...]шэн анги социалистическэ рево-[...]цинн замда орожо, Венгриин со-[...]т республика байгуулаа һэн. [...]ихэдэнь совет арад, агууехэ Ле-[...]н хадаа буржуази-помещигүүдэй [...]аг түрэдэ эсэргүүсэн, Венгриин [...]дэлмэришэдэй, таряашадай хэһэн [...]н зоригто тэмсэлыень халуунаар [...]шаажа амаршалһан юм.

[...]Дэлхэйн хоёрдохи дайнай үедэ [...]шистска агрессорнүүдые бута [...]хилго, Венгриин газар дээрэһээ [...]тлеровскэ сэрэгүүдые 1945 ондо [...]ветскэ сэрэгүүдэй намнажа гар-[...]һан ушар үнэхөөрөө, бээ даан-[...]й, социалистическэ гүрэнөө бай-[...]улха харгыень венгер арадта гар-[...]жа үгөө һэн. Венгриин Арадай [...]еспублика болбол социалистиче-[...] оронуудай тэгшэ эрхэтэ гэшүү-[...]й нэгэнинь болоһон байгаа. Тэ-[...] оронууд коммунистическэ об-[...]щество байгуулха хамтынгаа хэ-[...]эгтэ, арадуудайнгаа национальна [...]бээ даанхай ажабайдалые, эб [...]айрамдалые хамгаалхадаа аха-[...]үүгэй туһаламжа дам дамаа үзүү-[...]лсэдэг юм. Советскэ Союзай, Венгриин 1948 оной договор эдэ нангин зорилгонуудые туйлахада, манай арадуудай хоорондохи хани барисаае улам бэхижүүлхэдэ шухала эшэ үндэһэн байна.

Бүри 1948 ондо Советскэ Союзай, Венгриин худалдаа наймаанай договор баталагдаа һэн. Тэрэнь Венгриин арадай ажахын гурбан жэлэй түсэбые дүүргэхэдэ нилээдшье туһалаа бэлэй.

Хойшо хойшодоо ахадүү эдэ оронуудай хоорондохи гадаадын худалдаа наймаан бүри ехээр дэлгэрһэн байна. 1952—1955 ондо баталагдаһан удаан болзортой худалдаа наймаанай хэлсээнэй ёһоор Совет тала хадаа Венгриин промышленностиие гол гол түүхэй эдүүдээр хангаһан, Венгриин промышленностиин, хүдөө ажахын хэдэ хэдэн һалбаринуудые мүнөө үеын машина, зэмсэгүүдээр хангаһан, республикын табан жэлэй түсэбөөр табигдаһан зорилгонуудые дүүргэхэдэ туһалһан байна.

Хэдэ хэдэн шухала предприятинуудые һэльбэн заһахадань, шэнэнүүдые барихадань Венгридэ Советскэ Союз туһалаа һэн. Жэшээлхэдэ, орон соохи угаа томо металлургическа комбинат Дунапентельдэ баригдаа, Диошдьер городто металлургическа завод үргэдхэгдөө, алюмини үйлэдбэрилхэ ба буйлуулха предприятинууд, Боршодско химическэ комбинат, мүн бусад олон фабрика, заводууд байгуулагдаа һэн.

Венгер арадай дайсад уласхоорондын хархис харатанай туһаламжаар энэ орон дотор арадай засагые унагааха гэжэ 1956 оной октябрь-ноябрьда һэдэһэн байна. Тиихэ үедэ Советскэ Союз ахадүү Венгридэ баһал туһалаа бэлэй. Советскэ Армиин туһаламжаар Венгриин ажалшад революцида харша бандануудые түргөөр бута сохижо шадаа һэн. Уласхоорондын хархисуудай хорото һаналынь гутамшагаар буруу һүрэһэн байгаа. Энэ тэмсэлдэ хоёр арадай адхаһан шуһаниинь совет, венгер арадуудай хани барисаае улам бэхилэн гагнаһан байна.

Контрреволюци энэ ороной экономикодо ехэ хохидол үзүүлһэн байгаа. Тиимэ хадань Советскэ Союз, бусадшье социалистическэ оронууд Венгридэ хани нүхэдэй туһаламжа тэрэ дары хүргэһэн юм. Ахадүүгэй энэ дэмжэлгын ашаар Венгриин Арадай Республика экономическа бэрхэшээлээ амжалтатайгаар дабажа байдаг юм.

1957 оной мартда СССР-эй, ВНР-эй партийно-правительственна делегацинуудай хэлсээ хэһэнэй һүүлээр Совет-Венгриин харилсаануудые хүгжөөхэ шэнэ арга боломжонууд бии болонхой. Эдэ хэлсээнүүдэй үедэ лаблажа үгээ ойлголсоһоной ёһоор Советскэ Союз Венгридэ шухала хэрэгтэй эд бараае 1957 ондо бүри ехээр үгэһэн байна. Тиихэдээ тэдэ эд бараанай диилэнхи хубинь зээли (кредит) болгон табигдаа бэлэй. СССР Венгридэ 635 миллион түхэригтэ зээлеэр эд бараа табихынгаа хажуугаар, 240 миллион түхэригэй зээли (кредит) миин мүнгөөр табиһан байгаа. Теэд, энэ абаһан зээлиеэ Венгри 1961 онһоо түлэжэ эхилхэ юм гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

СССР-эй правительство пролетарска интернационализмын гол ёһонуудые, гол заабаринуудые, Венгриин арадай ажахын дам саашанхи хүгжэлтэдэ туһалха гэһэн оролдолгоёо хүтэлбэри болгон промышленность, транспортын, металлургическа, машина бүтээлгын, электротехническэ, химическэ, нефтиин, хүнгэн болон бусад һалбаринуудта предприятинуудые барихадань, һэльбэн шэнэдхэхэдэнь туһаламжа үзүүлхэ гэжэ шиидэбэ.

Гадна, электротехническэ зэмсэг түхеэрэлгэ, приборнууд болон дизель-моторнуудые СССР-эй, Венгриин промышленностиин хамжан үйлэдбэрилхэ хэрэгые үргэдхэхэ гэжэ хараалагдана.

Социалистическэ оронуудай бэе бэедээ научно-техническэ туһаламжа үзүүлдэгынь тэдээнэй хани ёһоор харилсан туһалалсадагай эли тодо үльгэр жэшээ мүн. Дам дамаа иигэжэ туһалалсалга гээшэмнай шэнэ фабрикануудые, заводуудые, электростанцинуудые барихада, бусадшье барилгануудые хэхэдэ хилбар болгожо үгэдэг юм. Мүнөө үеын наука, техникэ болон культурын хэмжээндэ бушуу түргэнөөр хүрэхэ арга олгодог юм.

Атомай хүсые амгалан тайбан зорилгоор хэрэглэхэ тушаа Советскэ Союз, Венгри ехэ оролдолго гаргадаг. Венгриин эрдэмтэд болон мэргэжэлтэд ядерна шэнжэлэлгын Нэгэдэмэл институдай хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг. Советскэ Союз уранай уурхайнуудые ашаглалгадань Венгридэ туһалдаг. Тэдэ уурхайнуудай база дээрэ хамта бариһан атомна электростанци хүдэлдэг байна.

Венгриин ажалшад контрреволюционно үймөөнэй хорото хойшолонгуудые амжалтатайгаар усадхажа байха зуураа, Венгриин социалистическэ хүдэлмэришэнэй партиин хүтэлбэри доро экономико болон культураяа социализмын замаар хүгжөөлгэдөө ехэнүүд амжалтануудые туйлаа. Жэшээлхэдэ, гүрэнэй промышленность 1957 ондо 1956 онойхидо орходоо 11 процент ехээр, 1955 онойхидо орходоо 2 процент ехээр эд бараа гаргаа. Венгриин хүдөө ажал мүн лэ амжалтатайгаар хүгжэжэ байнхай. 1957 ондо урда жэлэйхиһээ 5 процент ехэ орооһо тараан абтаа. Промышленностиин, хүдөө ажахын эдэ бүгэдэ туйлалтын аша үрээр Венгриин ажалшадай ажабайдалые һайжаруулха лаб найдамта арга боломжо бии болонхой. Урда жэлэйхитэйнь жэшээлбэл 1957 ондо хүдэлмэришэдэй, алба хаагшадай бодото салин хүлһэн 14—16 процентээр ехэ болоо, 1956 онойхиһоо таряашадай бодото олзо доходынь 8—10 процентээр ехэ болоо.

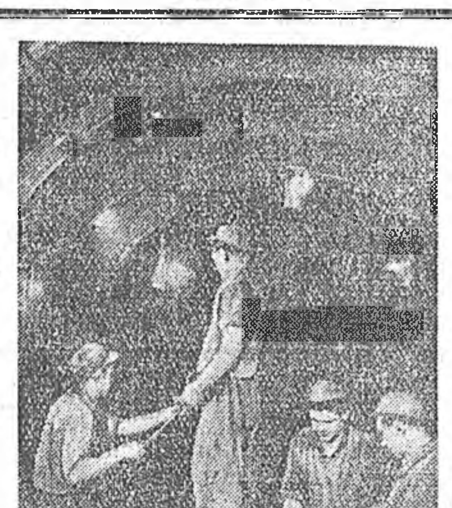

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Венгриин Дударска шахтада нүүрһэ тэһэлжэ малтан абаха бэлэдхэл хэгдэжэ байна. Энэ шахтынхид январиингаа түсэбые үлүүлэн дүүргээ.

ТАСС-эй фотохронико.

Манай оронуудай арадууд болон правительствонууд Советскэ Союзай, Венгриин договор дотор баримталагдаһан арадуудай хоорондохи эб найрамдалай, хани барисаануудай гол ёһо заабаринуудые бэелүүлэн уласхоорондын хатуу байдалые зөөлэрүүлхын түлөө бүхы гүрэнүүдэй амгалан зэргэ оршожо, хани ёһоор харилсан ажаллажа байхын түлөө эсэшэ сусашагүйгөөр тэмсэнэ.

Хани барисаан, хамта ажаллалга, харилсан туһалалсалга тухай Договорой үндэһөөр Советскэ Союз Венгри хоёрой арбан жэлэй турша соо аша үрэ ехэтэйгээр хамта ажаллаһаниинь хоёр оронуудай экономико болон культурын хүгжэлтэдэ, бүхы социалистическэ лагериие бэхижүүлгэдэ, социализмын хэрэгтэ, дэлхэй дээрэ эб найрамдалай хэрэгые бэхижүүлгэдэ ехэхэн туһа нэмэри болоо юм. Түүхэтэ Совет-Венгриин договор эдэ арюун нангин зорилгоёо бэелүүлхэдэмнай хойшо хойшодоошье туһалха байнал.

М. МЫШКОВ.

Советскэ Армиин, Далайн-Сэрэгэй Флодой 40 жэлэй ойн урда тээ

ҺОНИРХОЛТОЙ УУЛЗАЛГА

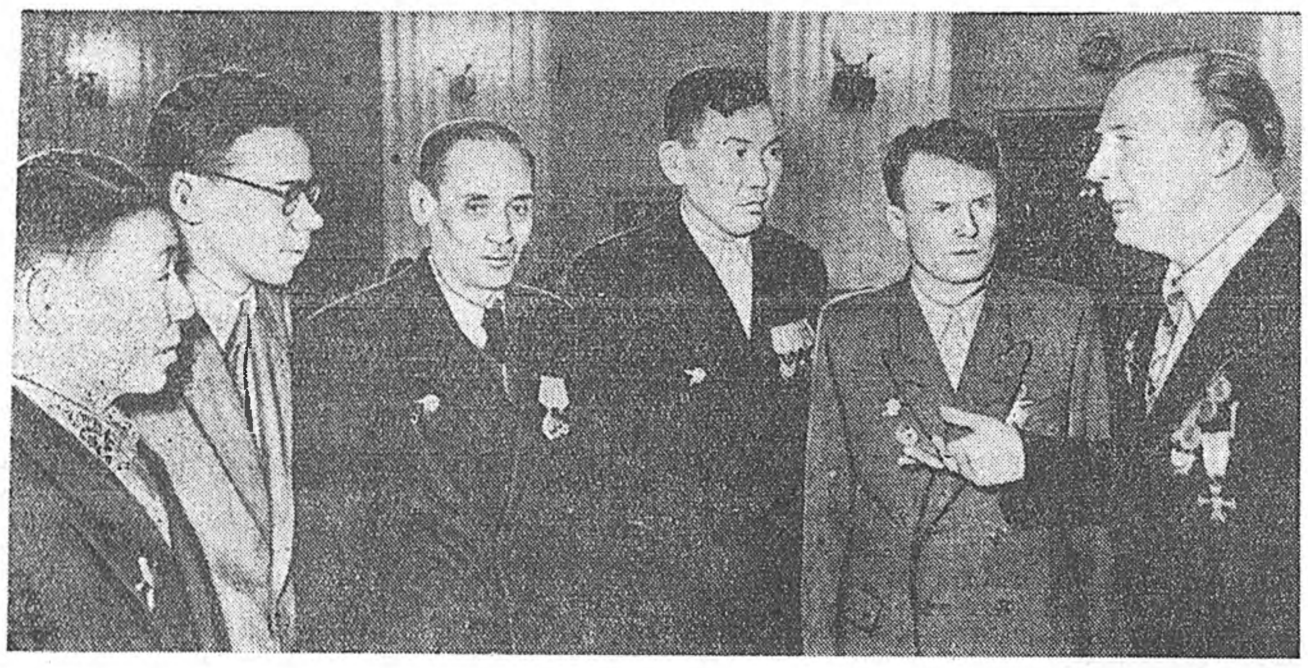

КПСС-эй Улан-Удын горкомой политическэ гэгээрэлэй байшангай уужам һаруул зал соо февралиин 15-най үдэшэлэн хүн зон олоороо суглараа. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнда хабаадалсагшад, Советскэ Армиин офицернууд, сержантнууд, солдадууд ябаһан хүнүүд эндэ олоороо ерэбэ. Тэдэнэй убсуүндэ Советскэ Союзай Геройн алтан одон, орден, медальнууд толорно.

Советскэ Армиин, Далайн-Сэрэгэй Флодой байгуулагдаһаар 40 жэлэй ойдо зорюулагдажа эмхидхэгдэһэн вечерые КПСС-эй Улан-Удын горкомой секретарь нүхэр Дондуков нээбэ.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын агуухэ дайнай үедэ ами наһаяа үгэһэн нүхэдэй дурасхаалые вечертэ хабаадагшад хүл дээрээ бодон тэмдэглээ.

—Дайн сэрэг дүүрэһээр арба гаран жэл боложо байна. Харата муухай дайсанһаа Эхэ ороноо хамгаалалсаһан нүхэднай мүнөө арадайнгаа ажахые хүгжөөлсэхын түлөө шэн зоригтойгоор тэмсэжэ байна. Дайнай үедэ танк, самолёт жолоодожо ябаһан сэрэгшэд мүнөө трактор, комбайнда, фабрика, заводуудта хүдэлнэ,—гэжэ нүхэр Дондуков хэлэбэ.

Советскэ Союзай Герой, гвардиин лейтенант ябаһан нүхэр Москалев түрүүлэн үгэ хэлэбэ:

...—1944 оной август һара һэн,—гэжэ тэрэ хөөрөөгөө захалба.—Энэ үедэ манай сэрэгшэд хаа хаанагүй дайсанаа намнажа ябаа бэлэй. Дайсан хэдышье һуларaa һаа, минии хосорхо дурагүй, шадалаараал болодог һэн. Би тэрэ үедэ Бессараби, Румыни, Болгари, Югослави, Венгриин газар дайдаар ябажа, дайсанда эсэргүү тэмсэһэн байнаб. Илангаяа Венгриин урда зүгтэ, Дунай мүрэнэй хоёр һалаа гаталхадаа ехэ бэрхэшээлнүүдтэй тохёолдоо һэмди.

Балай харанхы нэгэ һүни. Минии командалжа ябаһан взвод эгээн түрүүлэн Дунай мүрэнние гаталха даалгабари абаад, 24 хүн онгосодо һуужа нүгөөдэ эрье тээшэ дабшаа бэлэйбди. Миномёдой һомон урдамнайшье, хойномнайшье тэһэржэ байба. Энээн соогуур взводнай саада эрьедэ хүрэжэ шадаа. Нүгөө эрьедэ гарахыемнай дайсан мэдээд, үһанай эрьеые гэрэлтүүлжэ, аадар шэнгеэр буудажа эхилээ һэн. Бидэнэр мүлхи мүлхиһөөр саашалжа, Дунай мүрэнэй нүгөөдэ һалаадань хахад үдэр багта хүрэжэ ерээ һэмди. Энэ үдэр ротымнай командир гвардиин ахалагша лейтенант Мерещенко алуулһан байна. Ротын командирай тушаалые би даажа абаад, Дунайн нүгөө һалаае гаталжа эхилээ бэлэйбди. Үһанай саада эрьедэ гаран сасуугаа һуурияа һэлгэхэ тэмдэг үгэбэб. Тиигэжэ хэдэн үдэрэй туршада урагшаа дабшажа, 3-дахи Украинска фронтын сэрэгшэдтэй нэгэдээ һэмди. Дунай мүрэнние гаталхадаа баатаршалга харуулһан нүхэдтэмнай Советскэ Союзай Геройн нэрэзэргэ олгогдоо һэн. Тэрэ тоодо бишье оролсоо һэм.

...Дайнай һүүлдэ сэрэгэй албанһаа ерэһэн жэлдээ Эрхүүгэй уран зураашадай училищида орожо, һуралсалаа үргэлжэлүүлээ һэм. Үнгэрэгшэ жэлдэ Москвагай уран зураашадай институт дүүргээд, мүнөө Бурят-Монголой уран зураашадай Союзда ажаллажа байнаб.

— Сэрэгэй һүүлээр түрэл нютагаа бусаад, мүнөө ПВЗ-гэй паровозно цехтэ токарёор ажаллажа байнаб,—гэжэ нүхэр Заболотный хэлэбэ.—Цехымнай хүдэлмэришэн бүхэн үдэр, халаан бүриингөө даалбарине үлүүлэн дүүргэхэ гэһэн Донбассай шахтёр, Социалистическэ Ажалай Герой Николай Мамайн үүсхэлые халуунаар дэмжээд, эдэ үдэрнүүдтэ эршэ зоригтойгоор ажаллана.

Найман одоной кавалер Я. С. Халзаев, далайда разведчик ябаһан М. Г. Калаганский, партизанка М. Г. Андохина, гарнизоной сэрэгшэдэй зүгһөө полковник Горабей гэгшэд өөһэдынгөө, мүн сугтаа алба хэһэн нүхэдэйнгөө дайшалхы зам, совет хүнүүдэй мүнөө үеын амгалан ажал хэрэг тухай хэлээ.

Удаань, республикымнай фабрика, заводуудта, предприяти, эмхи зургаануудта ажаллажа байһан хүдэлмэриин түрүүшүүлдэ дирекци, партийна организациин үнэтэ шангууд барюулагдаа.

Һүүлээрнь, гарнизоной сэрэгшэд сугларагшадта концерт харуулаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: заводой хүдэлмэришэн П. А. Федотов (баруун гарһаа) уулзалгада хабаадагшадтай хөөрэлдэжэ байна.

Б. Цырмпиловэй текст,
Л. Хайдуровай фото.

Һурагшад санаар урилдана

Торнин аймагай Улекчинэй дунда һургуулида санашадай мүрысөөн үнгэргэгдэжэ, түрүү һууриин түлөө һурагшадай дунда шанга тэмсэл болобо. Урилдаанда хабаадаһан 8-дахи классай һурагшад Александр Дансарунов, Виктор Гармаев гэгшэд 5 модоной зайе хурдан түргэнөөр гаталжа, нэгэдэхи, хоёрдохи һууринуудые эзэлбэ. Басагадай дундаһаа 6-дахи классай һурагша Ц. Гомбоева, 9-дэхи классай һурагша В. Норбоева гэгшэд 3 модоной һорёондо гүйлдэжэ, түрүү һууринуудта гараһан байна.

С. Эрдынеев.

Һурагшад малшадта туһална

Хорнин аймагай Хүрьбын долоон жэлэй һургуулиин 6—7 классуудай һурагшад недели бүхэндэ совхозой фермэ, отарануудта ошожо туһаламжа үзүүлнэ. Эдэнэр малай хашаа хорёо сэбэрлэлсэнэ, үбһэ тэжээлыень зөөлсэнэ, тугал хурьгадыень харууһалалсана.

Эдэнэрэй зариманиинь һаяхан Һалхайн Дободохи отарада ошожо, хонишодой гэр байрыень сэбэрлэлсэһэн байна. **Г. Цыренов.**

Хүдөө бэшэгшэдэй аймагай суглаануудһаа

Газетэнүүдээ бүри һонирхолтой болгое

Һаяхан аймагай центртэ хүдөө бэшэгшэд, партийна, комсомольско организациин секретарьнар, ханын болон барламал газетын редакторнууд сугларжа, «Бурят-Монголой үнэн», «Бурят-Монгольская правда» газетэнүүдэй тоосоое зүбшэн хэлсэбэ.

Тэрээн тушаа үгэ хэлэһэн нүхэдүүд республиканска газетэнүүдэй угаа ехэ эмхидхэхы үүргэ дүүргэжэ байһые, тэдэнэй хүдөө ажахые хүгжөөхэ талаар партиин табиһан зорилгонуудые бэелүүлхэ, социалистическэ мүрысөө дэлгэрүүлхэ тушаа эршэмтэйгээр тэмсэжэ байһые тэмдэглээ. Тиихэ зуураа, хүн бүхэн газетэнүүдэй хүдэлмэридэ бии байгаа дутагдалнуудые шүүмжэлээ.

— Газетэнүүдтэмнай парти доторойн хүдэлмэри тухай тон багаар бэшэгдэнэ. Жиирэй коммунистнууд статьянуудые бэшэдэггүй тооной,—гэжэ Кировэй нэрэмжэтэ колхозой партийна эхин организациин секретарь нүхэр **Батомункуев** хэлээ.—Гадна, мүрысэдэг аймагуудай дүнгүүдые зэргэлүүлэн харуулжа байбал һайн бэлэй. Экономическа асуудалнуудаар, илангаяа хүдөө ажахын продуктнуудай өөрын үнэ сэнгые химдаруулха тушаа газетэнүүд бирата юумэ бэшэнэгүй. Фотокорреспондентнүүд хүдөөгөөр үсөөн ябадаг, зарим аймагта бүри ошодоггүй гэжэ тэрэ мэдүүлбэ.

Аймагай болон республиканска газетэнүүдтэ эльгээгдэһэн бэшэгүүд удаан саг соо дарагдадаг, тиигэжэ хуушардаг, удхагүй болодог гэжэ хүдөө бэшэгшэ нүхэр **Гусаров** тэмдэглэбэ.

«Бурят-Монгольская правда», «Бурят-Монголой үнэн» газетэ КПСС-эй түүхын зарим асуудалнуудаар статьянуудые үгэжэ байгаа һаань һайн бэлэй гэжэ Курумканай дунда һургуулиин директор нүхэр **Нехуров** эрилтэ табяа.

— Газетэнүүд худалдаа наймаан тушаа бэшэхэдээ ехэнхидээ муу талаһаань харуулна. Харин худалдаа наймаанда нэбтэрүүлэгдэжэ байһан шэнэ юумэнүүдые, түрүү наймаалагшадай дүй дүршэлые согсолхо хэрэгтэ анхаралаа табинагүй,—гэжэ нүхэр **Цыренова** хэлээ.

Республикын газетэнүүд хүдөө бэшэгшэдтэеэ холбоо барисаа муутай, Курумканай аймагай тогтоһоорые иимэ суглаан болоогүй гэжэ байгаад хүдөө бэшэгшэд нүхэд **Шагдарон, Ринчино** гэгшэд шүүмжэлээд, саашадаа барисаагаа улам бэхижүүлхэ хэрэгтэй гэбэ.

Газетэнүүд республикын уран зохёолшодой хүдэлмэридэ эрилтэ ехээр табинагүй, тиимэһээ зохёолшод, поэдүүд хүдөөгөөр ябажа, түрүү хүнүүдтэй хөөрэлдэхэеэ, дутуу дунданууды хурсаар шүүмжэлхэеэ болишонхой гэжэ хүдөө бэшэгшэ нүхэр **Шагаев** шүүмжэлбэ.

Суглаан дээрэ ханын газетын хүдэлмэри тухай нүхэд **Бадмаев, Бодонов** болон бусад тогтожо хэлээ. Тэдэнэр ханын болон барламал газетэнүүд дан үсөөн гаргагдана, ехэнхидээ һайндэрнүүдтэ зорюулан гаргагдадаг, олон ушарта статьянуудынь томонууд байдаг, уншагшадайнгаа ойлгохо хэлэн дээрэ бэшэдэггүй заншалтай гэжэ тэдэнэр онсолон тэмдэглэбэ.

Хүдөө бэшэгшэдэй суглаан дээрэ КПСС-эй айкомой секретарь нүхэр **Лыгденов** үгэ хэлэһэн байна. Тиихэ зуураа, республикын газетэнүүд нэгэ эхилһэн юумэеэ хүсэндэнь хүргэдэггүй, бэшэгүүдые ехээр удаа руулжа толилдог, ажал хэдэггүй, арад зоной дунда хүндэгүй зарим хүнүүдэй бэшэгүүд газетэдэ заримдаа толилогдоно гэбэ. Мүн зарим пропагандистска статьянуудые бэшэхын түлөө хүдөөгэй багшанарые, эдэбхитэдые хабаадуулхада болохо байгаа гэһэн һанамжа нүхэр Лыгденов оруулаа.

Суглаан дээрэ республикын съездэдэ хабаадаха хүнүүд һунгагдаа.

Курумкан.

УЛАСХООРОНДЫН ШЭНЖЭЛЭЛ

ХОЙТО, УРДА КОРЕЙЕ НЭГЭДҮҮЛГЭДЭ ХЭН ҺААД ХЭНЭБ?

Корейн Арадай Демократическа Республикын правительство һаяхан мэдүүлгэ толилоо. Корейе эбэй ёһоор нэгэдүүлхэ тухай асуудал тэрэ мэдүүлгэ доторнь шэнээр табигдана. Хойто, Урда Корейе нэгэдүүлхын тула КНДР-эй правительство иимэ хэмжээ абахые дурадхана гэбэл: Хойто, Урда Корейһээ хариин гүрэнүүдэй бүхы сэрэгүүдые нэгэн доро гаргаха; Хойто, Урда Корейн газар дээрэ нэгэн доро сүлөөтэ һунгалта хэхэ, тиихэдээ демократическа ёһо гуримые нарин наар сахиха; ороной хоёр хубиин түлөөлэгшэдэй хабаадалгатайгаар экономическа, культурна асуудалнуудаар хэлсээ хэхэ; Хойто, Урда Корейн сэрэгүүдые һаяар шадаал һаа ехээр хороохо гэхэ мэтэ.

Эдэ хэмжээ-ябуулгануудые бэелүүлбэл Корейе нэгэдүүлхэ, Алас Дурнада эб найрамдал сахин хамгаалха хэрэгтэ ехэ туһа болохо байгаа. Хитадай Арадай Республикын правительство КНДР-эй правительствын үүсхэлые һайшааха зуураа, Хитадай һайн дуратаниие КНДР-һээ гаргаха тухай хэлсээ хэхээр бэлэн байһанаа мэдүүлээ. Урда Корейһээ сэрэгүүдээ гаргахын зорилгоор США-гэй правительство Хитадтал адли хэлсээ хэхэ уялгатай гэжэ Хитадай правительство дурадхаа.

Корейдэ эблэрэлгын хэлсээнэй баталагдаһан сагһаа хойшо 4 жэл үлүүтэй болобо. Бүхы корей яһатан ороноо нэгэдүүлхын зорилгоор саг үргэлжэ эрилтэ табина. Хойто, Урда Корейе нэгэдүүлхэ тухай асуудалые КНДР-эй правительство оло дахин табиһан байна. Правительствын үүсхэлые олониитэ саг үргэлжэ дэмжэдэг байгаа. Гэхэ зуура, США-гэй хүтэлбэрилэгшэд, тэрэшэлэн Ли Сын-Манай удамаршад Урда, Хойто Корейе нэгэдүүлхэ асуудалые шиидхэхэ хэрэгтэ али болохоор һаад хэхые оролдоо. США-гэйхид, урда корейнхид Корейе нэгэдүүлхын орондо КНДР-тэ эсэргүү дай бэлэдхэхэ хүсэлтэй байгаа.

Корейдэ баталагдаһан эблэрэлгын хэлсээе али болохоор эбдэхын зорилгоор США-гэйхид Урда Корейдэ буу зэбсэг, тэрэ тоодо атомна зэбсэг ехээр асарна, Ли Сын-Манай армиие улам ехэ болгоно, Хойто Корейн хилые саг үргэлжэ эбдэнэ. Корейдэ дайн байлдаанай болюулагдаһанһаа хойшо Америкын самолёдууд Хойто Корей руу 600 дахин ниидэн ороо. КНДР-эй правительствын буруушаалнуудтань США-гэй правительство нэгэшье харюусаагүй.

Корейдэхи эблэрэлгые хинан шалгадаг нейтральна комиссиие Америкын засагаархид али болохоор хашажа, Урда Корейһээ гаража ошохыень баадхаа.

Америкын сэрэгүүдэй Урда Корейдэ ерэһэнэй шалтагаанаар Урда Корейн хүн зон ехээр үгырэн хооһоржо байна. Энэ гүрэнэй бүхы бюджедэй 40 процентнь сэрэгэй түхеэрэлгэдэ гаргашалагдана. Арад зондо туйлай ехэ алба налог ашагдаһаар. Миллион гаран хүн зон ажалгүй дээрэһээ үлэн хооһоор һууна. Урдань баян дэлгэр байһан Урда Корей мүнөө үедэ үлэсхэлэнгэй орон болоо. Ороoһо таряан хариин гүрэнһөө асарагдажа эхилээ.

Корейе эбэй ёһоор нэгэдүүлхэ гэһэн КНДР-эй правительствын уряае Урда, Хойто Корейн хүн зон ехээр һайшааһан байна.

Хэрбээ Корейе нэгэдүүлээд байгаа һаа, оромнай амгалан ёһоор һалбаран бадарха байна гэжэ арад зон һайн мэдэнэ.

Эхэ ороноо нэгэдүүлхын түлөө Корейн арадай эрид шиидэнги байһые КНДР-эй правительствын мэдүүлгэ элишэлэн харуулна. Корейн Арадай энэ хүсэл эрмэлзэлгые бүхы дэлхэйн оронуудай олон миллион хүн зон һайшаан дэмжэнэ. «Корейн Арадай Демократическа Республикын дурадхалнууд гансашье Корейн арадай дура хүсэлые бэелүүлхэһээ гадна, бүхы Азида эб найрамдал бэхижүүлхэ хэрэгтэ туһалха байна гэжэ «Жэньминьжибао» газетэ бэшэнэ. Хитад арад эб найрамдалда дуратай бусад арадуудтай хамта Хойто Корейн правительствын амгалан ёһоной дурадхалые бэелүүлхын түлөө тэмсэхэ байна».

Корейе нэгэдүүлхэ дурагүйшүүлэй ямаршье ааша гаргаа һаань Корейн арад ороноо заатагүй хэзээ нэгэтэ нэгэдүүлжэ шадаха юм.

КОЛОНИЗАТОРНУУДАЙ ХОРОТО МУУХАЙ ААША

Сакиет-Сиди Юсеф гэжэ тосхондо ажаһуудаг (Тунис) амгалан хүн зониие Франциин самолёдуудай хорото муухайгаар бомбодоһон тухай мэдээсэл бүхы дэлхэйдэ тараа. Энэ мэдээсэлые дуулахадаа дэлхэйн хүн зон ехээр дураа гутаһан байна. Хойто Африкада Франциин засагаархидай бэелүүлжэ байһан колониальна политикын хэды ехэ хоротой байһые дэлхэйн хүн зон үшөө дахин этигэн хараа.

Франциин олониитэшье Франциин засагаархидай хорото муухай аяг аашые ехээр буруушаана. Олон хүн зоной ехээр зэбүүрхэжэ байһан тухай асуудал Франциин национальна суглаандашье табигдаа.

Парламентын олон депутат правительствын аяг аашые ехээр буруушаан шүүмжэлһэн байна. Тиигэбэшье правительствые толгойлогшо Феликс Гайяр Франциин засагаархидай бэелүүлдэг политикые али болохоор зүбтүүлхые оролдоо. Тунисай правительство Алжирай патриодуудта туһаламжа үзүүлнэ гэжэ Гайяр гэмнэһэн байна.

Сакиет-Сиди-Юсеф гэжэ тосхондо Франциин самолёдуудай бомбо хаяһанай удаа США-гэй гүрэнэй департамент мэдүүлгэ хэхэ зуураа, дээрэ дурсагдаһан тосхон дээрэ бомбонуудай хаягдаһан тушаа шаналалаа мэдүүлһэн юм. Гэхэ зуура, Тунисай тосхон дээрэ «Б-26» гэжэ маркын Америкын самолёт бомбо хаяа гэжэ эли болоо. Тиимэһээ Америкын Холбоото Штадуудшье Тунисай газар дээрэ бомбонуудай хаягдаһанай түлөө харюусаха ушартай болоно.

Сакиет-Сиди-Юсеф гэжэ тосхондо бомбонуудай хаягдаһанай һүүлээр Франци Тунис хоёрой хоорондохи харилсаан ехээр муудаа. Франциин засагаархидай хорото аашые ехээр буруушаажа байһанаа мэдүүлэн Тунисай правительство өөрынгөө посолые Парижһаа дуудуулһан, өөрынгөө газар дээгүүр Франциин сэрэгүүдэй ябахыень хориһон, Франциин корабльнуудай Бивертдэ ерэхыень, Франциин сэрэгэй самолёдуудай Тунис дээгүүр ниидэхыень хориһон байна. Хэрбээ энэ эрилтыень Франциин бэелүүлээгүй һаань Тунис бэеэ хамгаалжа орохо юм гэжэ Тунисай правительство һануулба.

Д. Бочаров.

Венгриин Арадай Республи[...] хото Будапешт городой «Уран[...] кинотеатрын дэргэдэ.

ТАСС-эй фото[...]

Сун Ят-сенэй нэрэмжэ[...] университедтэ К. Е. Ворош[...] үгэһэн бэлэг дамжуулаг[...]

ПЕКИН, февралиин 15. [...] СССР-эй Верховно Соведэй [...] диумэй Түрүүлэгшэ К. Е. [...] лов нёдондо Хитадта айлша[...] Гуанчжоудохи Сун Ят-сенэй [...] жэтэ университедтэ 2500 но[...] лэһэн юм. Гуанчжоуда бай[...] ветскэ консул А. А. Орлов К[...] рошиловай нэрэһээ бэлэгл[...] номуудай списогые универ[...] директорэй орлогшо Чэнь С[...] гэгшэдэ февралиин 14 барю[...]

Ломоносовой бэшэһэн ол[...] на зохёол, ехэ советскэ [...] лопеди, В. И. Ленинэй, А. [...] кинин, В. Г. Белинскиин, А. [...] кинай болон бусадай бэшэһ[...] зохёолнуудынь бэлэглэгдэ[...] муудай дунда бии.

Тунисай бариһан гом[...] Аюулгүйн Совет[...] зүбшэн хэлсэхэн[...]

НЬЮ-ЙОРК, феврали[...] (ТАСС). Февралиин 18-да [...] Йоркын сагаар үдэрэй 3 [...] (Москвагай сагаар 23 часта) [...] гүйн Соведэй заседани боло[...] жэ Нэгэдэмэл Нацануудай [...] зациин секретариат хуулита [...] соносхобо. Байгша оной фев[...] 8-да Тунисай тосхониие Фр[...] бомбодоһон тушаа Тунисай [...] заседани дээрэ зүбшэн х[...] хэнь.

МИХАИЛ ТАЛЬ ШАТАРААР СС[СР-эй] ЧЕМПИОН

Шатараар СССР-эй чемп[...] лохын түлөө мүрысөөн Ригэ[...] хан боложо дүүрэбэ. Энэ [...] сөөндэ нёдондоной чемпио[н] дахин илажа, баһа чемпион [...]

Михаил Таль 1936 ондо т[...] юм. 11 наһанһаа хойшо ша[...] наадажа эхилээ. Мүнөө [...] Таль Латвиин гүрэнэй униве[...] дэй хэлэ бэшэгэй факультет[...] гэхэеэ байна.

(ТА[СС])

Непал арадай һайндэр

Мүнөөдэр непал арад өөрынгөө гүрэнэй һайндэрые —Непалай (Балбын) Национальна үдэрые тэмдэглэжэ байна. 7 жэлэй урда тээ, февралиин 18-да Непал демократическа гүрэн болгогдоо һэн.

Хаан түрэтэ Непал гүрэн Гималайн уулануудай тэг дунда, Хитадай Арадай Республика Инди хоёрой хоорондо оршоно. Непалай газар дайдань 140 мянган дүрбэлжэн километр, хүн зонойнь тоо 8,5 миллион юм. Непал арад инди, түбэд уг гарбалтай.

19-дэхи зуун жэлэй эхеэр Непал Англиин нүлөөдэ ороһон юм. Гэбэшье, бэеэ даанхай гүрэн нэрэтэй байгаа. Англи непал арадай дундаһаа өөрынгөө колониальна армида солдадуудые абаха эрхэтэй байба. Англичанууд Непалые гадаадын гүрэнүүдтэй харилсаагүй байлган, хэтэ заяанай гээгдэнги байдалыень һүжэрөөн, элдэб феодал баяшуулыень өөһэд хоорондонь хёморуулдаг байгаа. Дэлхэйн хоёрдохи дайнай һүүлээр Хитадта болоһон арадай революци ба Индиин бэеэ даанхай гүрэн болоһон ябадал хадаа колониальна гүрэнүүдэй түхирдаһан болонхой феодал баяшуулай засаг түрэдэ эсэргүү тэмсэлдэ непал арадые ехээр зоригжуулаа. Энэ тэмсэл улам шангадажа, 1950 оной һүүл багта зэбсэгтэ восстани боложо эхилээд, 1951 оной февральда феодал баяшуулай засаг түрэ унагаагдаһан байна. Энэ засаг түрэ зуу гаран жэл соо уг залгамжалан ерэһэн юм. Феодал баяшуулай засагта эсэргүү тэмсэлые ударидаһан Непальска конгресс гэжэ парти илалтынгаа һүүлээр шэнэ правительствые байгуулаа.

Хархис засагай унагаагдаһанһаа хойшо үнгэрһэн үе соо непал арад урданай хүшэр хүндэ байдалһаа гараха, национальна экономикоёо, бэеэ дааһан байдалаа бэхижүүлхэ, гүрэнэйнгөө алдар солые дэлхэй дээрэ үргэхэ талаар түрүүшын амжалта туйлаа.

Непал гээгдэнги орон юм. Тэрээнэй хүн зоной 95 процентнь хүдөө ажахы эрхилнэ. Бүхы ашаглагдадаг газарайнь гурбанай хоёр хуби ехэ ехэ баяшуулай мэдэлдэ байдаг. Таряашадай байдал үшөөл хүндэ байһаар.

Непал арадай эдеэ хоолдоо гол түлэб хэрэглэдэг рисһээ гадна, эндэ шэниисэ, кукуруза, шара будаа, бобово болон тоһото ургамалнууд, сахарай тростник, джут, хартаабха таригдана. Хадата нютагуудайнь хүн зон мал ажал эрхилдэг.

Непалда һаял бии боложо байһан промышленность хүдөө ажахыһаа абтаһан зүйлнүүдые имагтал болбосоруулдаг юм. Тэрэ хадаа оронойнгоо эрилтые бага зэргэл хангадаг байна. Эндэхи Национальна промышленность будэй талаар хүн зонойнгоо эрилтые оройдоо 15 процент хангана.

Һүүлэй үедэ Непалай правительство оронойнгоо экономикые хүгжөөхын тула хэдэ хэдэн хэмжээ-ябуулга бэелүүлээ. Гүрэнэй банк байгуулагдаһан, хүдөө ажахые, промышленностиие хүгжөөлгэдэ, соёл гэгээрэлдэ, элүүрые хамгаалгада мүнгэ зөөри ехээр һомологдодог болоһон байна. Непалай правительство 1956—1961 ондо ороноо хүгжөөхэ табан жэлэй түсэб 1956 ондо баталан абаа һэн. Газарай реформо үнгэргэхэ тухай хуули 1957 ондо баталагдаа. Энэ хуулиин бэелүүлэгдэхэдэ таряашадай байдал һайжарха байна.

Непалай ажахые хүгжөөхэ хэрэгтэ тэрээнэй хүршэнэр — Хитадай Арадай Республика Инди нилээд ехэ туһаламжа үзүүлнэ. Мүнөө үедэ Непал КНР хоёрой хани харилсаан амжалтатайгаар хүгжэжэ байна. 1954 оной сентябрьда тэдэ хоёрой хоорондо хани барисаан, худалдаа наймаан, Түбэд Непал хоёрой харилсаан тухай договор, тэрэ оной октябрьда экономическа хэлсээн баталагдаа һэн. Энэ хэлсээнэй ёһоор гурбан жэлэй турша соо Хитад Непалда бусаалтагүй туһаламжа болгон 60 миллион энэдхэг рупи үгэхэ гэһэн байна. Тэрээн сооһоо 20 миллион рупинь сэбэр мүнгөөр, үлэгшэ 40 миллиондонь машина, түхеэрэлгэ, түүхэй эд болон бус[ад] бараан үгтэхэ юм.

Индиин мэргэжэлтэ[д] [...]палда шухала хэрэгтэй [...]мобильна зам барижа [...]гээ. Энэ зам Непалай ниисл[...] Катмандые Индитэй холбо[...] ди уһалуурин хаалтануудые[...] тростанцинуудые барилгада[...] ажахые хүгжөөлгэдэнь Непа[...] һална.

Энэ 7 жэлэй турша соо Н[...] уласхоорондын байдал х[...] Непалай эрхилдэг эб найра[...] политика тэрээнэй уласхоо[...] холбоо барисаас үргэдхөө, ш[...] нэ ханинартай болгоо. СССР, Инди, Египет болон Цейл[...] мүн США, Англи болон бусад [...] гүрэнүүдтэй Непал дипло[...] ска харилсаа байгуулаа. ООН-до абтанхай. Колони[...] да эсэргүүсэн, эб найрамда[...] лөө амгаланаар, эбтэйгээр [...] һуухын түлөө тэмсэдэгээ Ба[...] да болоһон конференци дээр[...] руулаа.

СССР Непал хоёрой хоор[...] харилсаан хани ёһоор хүгжэ[...] на. Непалай түлөөлэгшэд СС[...] олоороо ерэдэг болоо. Мана[...] гүрэнэй харилсаанай саашада[...] амжалтатайгаар хүгжэхэ [...] ниинь дамжаггүй.

В. Се[...]

Редактор Ц. Ц. ЦИБУДЕ[...]

Адрес редакции: г. Улан-Удэ ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора—46-32, зам. редактора—32-74, отв. секретаря—27-37, отделов: партийной жизни и экономики—47-59, пропаганды и местной информации—35-14, культуры и быта—34-05, писем трудящихся и переводов—24-74, корректорская—32-67, бухгалтерия 37-32. Для междугородных переговоров—16.

Н 006560. Типография Министерства культуры Бурят-Монгольской АССР Зак. № 6[...]